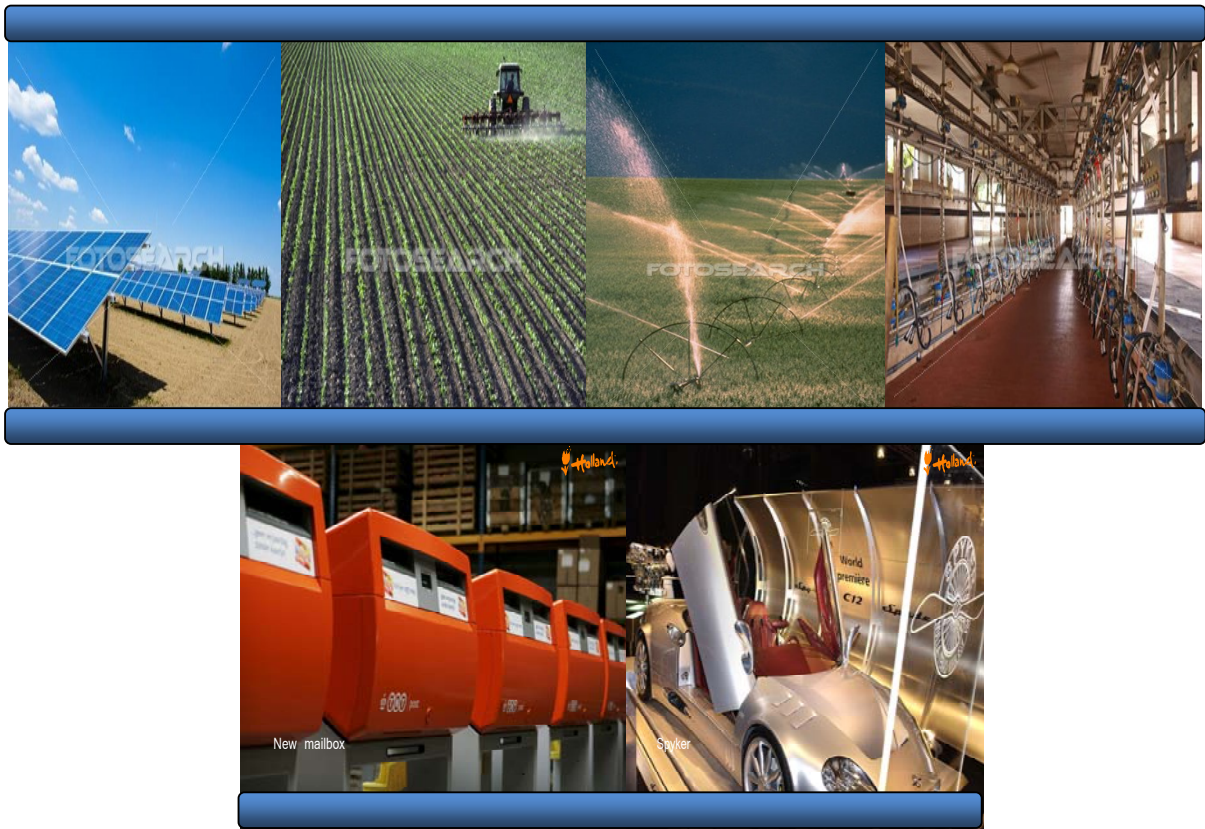

ยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศไทยในระยะยาว

เสนอ

คณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (กพข.)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

มกราคม ๒๕๕๔

สารบัญ

หน้า

๑. บทนำ	๑
๒. กรอบการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ	๓
๓. ภาพรวมสถานการณ์การแข่งขันของประเทศไทยประจำปี ๒๕๕๓	๕
๔. การวิเคราะห์พื้นฐานทางเศรษฐกิจมหภาค (Macro Economic Foundation)	๘
๔.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจ	๘
๔.๒ สมรรถนะทางเศรษฐกิจ	๑๔
๕. การวิเคราะห์พื้นฐานทางเศรษฐกิจระดับจุลภาค (Micro Economic Foundation)	๑๙
๖. ข้อเสนอแนะยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระยะยาว	๓๑

๑. บทนำ

๑.๑ หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบททั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้มีภูมิคุ้มกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดขึ้น ในขณะเดียวกันเศรษฐกิจไทยต้องเผชิญวิกฤตสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อบรรยากาศการลงทุน เช่น ปัญหาการเมืองในประเทศที่ยังสร้างความกังวลต่อนักลงทุน รวมถึงความแตกแยกของคนในประเทศ และปัญหาการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโดยรวมทั้งในและต่างประเทศที่เกิดจากวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ของสหรัฐ วิกฤตยูโรโซน วิกฤตญี่ปุ่น รวมถึงปัญหาตลาดค่าเงินต้อง ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศต้องหยุดชะงัก

พื้นฐานทางเศรษฐกิจมหภาคต้องสามารถสร้างให้เกิดเสถียรภาพและมีภูมิคุ้มกันที่เอื้อต่อการปรับตัวเมื่อได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว รวมทั้งจะต้องมีสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันสูง ทั้งนี้ จะต้องให้ความสำคัญต่อการเชื่อมโยงเศรษฐกิจภายในประเทศและภายนอกประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและรู้เท่าทัน มีการปรับโครงสร้างการผลิต โดยใช้เทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่เพื่อเพิ่มผลผลิตแทนการเพิ่มการใช้ปัจจัยการผลิต ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงกิจกรรมในภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ รวมทั้งเชื่อมโยงธุรกิจขนาดใหญ่มิตรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างสมดุล เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของภาคการผลิตและบริการที่ตรงกับความต้องการของตลาดภายในและภายนอกประเทศ ตลอดจนสร้างความแปลกใหม่เพื่อนำตลาด นำไปสู่การเพิ่มการจ้างงาน การยกระดับรายได้ที่แท้จริงและคุณภาพชีวิตของคนในประเทศ

ในปัจจุบันปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการปรับโครงสร้างเพื่อสนับสนุนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาวยังมีประสิทธิภาพต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศักยภาพของคน ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความสามารถในการบริหารจัดการ และบริการโครงสร้างพื้นฐานที่ยังมีคุณภาพไม่เพียงพอ การเสริมสร้างให้ปัจจัยเหล่านี้มีคุณภาพและเพียงพอเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและต้องทำให้เกิดขึ้นให้ได้ เนื่องจากเป็นปัจจัยที่จะทำให้ภาคการผลิตมีความเข้มแข็งและสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การฟื้นฟูเศรษฐกิจโดยการสร้างเสถียรภาพและความเชื่อมั่นต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมโดยลำพัง ไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ของการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ จำเป็นต้องพัฒนาพื้นฐานด้านการผลิต การค้า และบริการให้เข้มแข็งด้วย

ภาคการผลิตในช่วงที่ผ่านมาได้มีการปรับตัวที่ค่อนข้างช้า เมื่อเปรียบเทียบกับภาวะที่โลกปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่อาศัยฐานความรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา เนื่องจากประสิทธิภาพการผลิตทั้งในภาคเกษตรและอุตสาหกรรมยังอยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศคู่แข่ง โดย**พืชเกษตรหลัก**ไม่สามารถแข่งขันได้ มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง ขาดการอนุรักษ์ฟื้นฟูอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะที่ดินและทรัพยากรน้ำ ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของฐานการผลิตและเป็นปัญหาต่อเนื่องด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว อีกทั้งสถาบันเกษตรกรยังขาดความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและภาคการเกษตรโดยรวม ในขณะที่**ภาคอุตสาหกรรม**มีต้นทุนในกระบวนการผลิตสูง เนื่องจากแรงงานขาดทักษะและไม่สามารถปรับใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพต่ำ สร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมขาดการออกแบบที่ดี รวมทั้งระบบโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกไม่มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังมีจุดอ่อนในด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มของภาคการผลิต ขาดการพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุนและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่ยังอ่อนแอ และขาดกลไกที่จะประสานเชื่อมโยงธุรกิจข้ามชาติในการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อยกระดับทักษะฝีมือแรงงาน รวมทั้งผู้ประกอบการของไทยส่วนใหญ่ยังไม่สามารถปรับตัวเพื่อการแข่งขันในตลาดที่มีพลวัตและผันผวนสูงขึ้นได้

ใน**ด้านบริการ** แม้ว่าการท่องเที่ยวจะเป็นแหล่งทำรายได้และการจ้างงานที่สำคัญ แต่ก็ได้ส่งผลกระทบต่อในเชิงลบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมหลายประการ อาทิ ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รวมทั้งวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม ธุรกิจบริการที่ต่อเนื่องกับการท่องเที่ยว ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ นอกจากนี้ ยังต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านบริการการท่องเที่ยวที่ไม่

เพียงพอและขาดคุณภาพ การเอาผิดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนภาพพจน์ด้านลบของประเทศด้านยาเสพติดและโสเภณีเด็ก

สำหรับด้านการค้า สินค้าส่งออกหลักส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มต่ำและสินค้าเกษตรขั้นพื้นฐานโดยสินค้าเกษตรแปรรูปประเภทอาหารและมีโชอาหารยังมีน้อยประเภท ทำให้ฐานสินค้าส่งออกค่อนข้างแคบ ขาดความหลากหลาย ขณะเดียวกันการส่งออกยังต้องพึ่งพิงตลาดหลัก ได้แก่ สหรัฐฯ สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น จึงมีโอกาสได้รับผลกระทบจากภาวะผันแปรทางเศรษฐกิจในตลาดหลักเหล่านี้ได้ง่าย ในขณะที่ประเทศไทยยังมีอำนาจการต่อรองต่ำในเวทีระหว่างประเทศ ทำให้ไม่สามารถขยายส่วนแบ่งด้านของตลาดสินค้าส่งออก รวมทั้งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอื่นได้ ความเป็นเอกภาพในกรอบอาเซียนและความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน จึงมีความสำคัญในภาวะที่การรวมตัวทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคมีอิทธิพลต่อการค้าและการลงทุนของโลกสูงอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ในช่วงที่ผ่านมาการพัฒนาเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศมุ่งเน้นที่ “ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Advantage)” ซึ่งมองว่าความสามารถในการแข่งขันเกิดจากการได้เปรียบทางด้านปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ (Factor Endowment) เป็นหลัก แต่ปัจจุบันมุ่งเน้นความได้เปรียบเชิงแข่งขัน (Competitive Advantage) เป็นการสร้างความสามารถในการแข่งขันที่เกิดจากการแข่งขัน การพัฒนาเทคโนโลยี ทักษะแรงงาน ระบบการบริหารจัดการที่ดี และการสร้างมูลค่าเพิ่ม เพื่อนำไปสู่การเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) และสู่มาตรฐานการดำรงชีวิตที่สูงขึ้นของประชาชนในประเทศ ปัจจุบัน แม้ว่ารัฐได้ดำเนินนโยบายและมาตรการ เพื่อบรรเทาปัญหาและเตรียมพร้อมเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จนทำให้เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวดีขึ้นระดับหนึ่งแล้วก็ตาม แต่ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยโดย WEF และ IMD มีความผันผวนตามวิกฤตเศรษฐกิจ โดย WEF ได้จัดอันดับของประเทศไทยลดลงจากอันดับที่ ๑๔ ในปี ๒๕๓๙ เป็นอันดับที่ ๒๑ ในปี ๒๕๔๐ และเป็นอันดับที่ ๓๕ ในปี ๒๕๔๙ มาปรับตัวดีขึ้นในปี ๒๕๕๑ เป็นอันดับที่ ๒๘ แต่กลับลดลงมาเป็นอันดับที่ ๓๖ ในปี ๒๕๕๒ และเป็นอันดับที่ ๓๘ ในปี ๒๕๕๓ ในขณะที่ IMD ได้ลดอันดับไทยจากอันดับที่ ๓๐ ในปี ๒๕๓๙ เป็นอันดับที่ ๔๑ ในปี ๒๕๔๑ และหลังจากนั้นก็ปรับตัวขึ้นเรื่อย ๆ จนในปี ๒๕๕๒ เป็นอันดับ ๒๖ นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ พบว่า ไทยมีอันดับความสามารถในการแข่งขันที่ด้อยกว่าประเทศในกลุ่มที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ฮองกง และสิงคโปร์ เป็นต้น และเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศอาเซียน พบว่า ไทยมีอันดับความสามารถในการแข่งขันดีกว่าทุกประเทศ ยกเว้นมาเลเซีย

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว โดยเฉพาะความจำเป็นในการเร่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคการผลิตและบริการให้สามารถยืนหยัดแข่งขันได้ในเวทีโลก และการปรับปรุงสภาวะแวดล้อมต่างๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจ ดังนั้นเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๓ รัฐบาลโดยคณะกรรมการรัฐมนตรีเศรษฐกิจ (รคก.) มีมติมอบหมายให้คณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว และวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๓ กพข. มีมติเห็นชอบกับข้อเสนอกรอบการศึกษาเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว พร้อมทั้งให้นำความเห็นของที่ประชุมไปประกอบการจัดทำยุทธศาสตร์ดังกล่าว และรายงานความก้าวหน้าต่อคณะกรรมการ กพข. ต่อไป

ดังนั้นเอกสารการศึกษานี้จะประกอบด้วย ห้า ส่วน คือ **ส่วนที่หนึ่ง** เป็นบทนำซึ่งจะกล่าวถึงหลักการและเหตุผล **ส่วนที่สอง** นำเสนอกรอบการวิเคราะห์ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในการขับเคลื่อนผลิตภาพการผลิตและการเพิ่มขีดความสามารถในระดับองค์กร/บริษัท **ส่วนที่สาม** จะบรรยายถึงสถานการณ์การแข่งขันในภาพรวมของประเทศไทยในปี ๒๕๕๓ และวิเคราะห์เปรียบเทียบอันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยกับต่างประเทศในปี ๒๕๕๓ **ส่วนที่สี่** เป็นการวิเคราะห์โครงสร้างและสมรรถนะทางเศรษฐกิจในภาพรวม **ส่วนที่ห้า** เป็นการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยกระดับความสามารถในการแข่งขันในระดับองค์กรหรือบริษัท **ส่วนที่หก** จะเป็นการนำเสนอแนวทางการปรับปรุงความสามารถในการแข่งขันของไทย และเสริมสร้างโอกาสและศักยภาพด้านความสามารถในการแข่งขันของไทยในระยะยาว

๒. กรอบการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

๒.๑ ความหมายของความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

โดยสรุป คำจำกัดความสากลวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขัน ๓ ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านประสิทธิภาพของกระบวนการการทำงานขององค์กร (Process) และด้านผลลัพธ์จากการแข่งขัน (Output) (Hamalainen ๒๐๐๓) โดยมีเป้าหมายของการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันเหมือนกันคือ ยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชน ดังนั้นการควบคุมค่าจ้างแรงงานให้ต่ำและการลดค่าเงินจะสะท้อนให้เห็นว่าประเทศมีขีดความสามารถที่ต่ำมากกว่าการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ดังนั้นการพิจารณาความสามารถในการแข่งขันต้องเน้นที่ปัจจัยที่กำหนดขีดความสามารถในการแข่งขัน คือ ผลิตภาพหรือประสิทธิภาพการผลิต (Productivity) ซึ่งวัดจากมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการที่ผลิตได้เทียบกับปริมาณปัจจัยการผลิตที่ใช้ไปหนึ่งหน่วย ดังนั้นผลิตภาพของประเทศจึงขึ้นอยู่กับทั้งราคาของสินค้าและบริการที่ประเทศจะขายได้และประสิทธิภาพในการใช้ปัจจัยการผลิต ซึ่งประเทศที่มีผลิตภาพสูงมีค่าเงินที่แข็งแกร่งและท้ายสุดก็มีมาตรฐานการครองชีพที่สูงขึ้นตามมา ดังนั้นการยกระดับผลิตภาพจึงเป็นเป้าหมายของการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ไม่ใช่การส่งออก

สำหรับค่านิยามขีดความสามารถในการแข่งขันที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยเป็นการผสมผสานนิยามของ Professor Michael E. Porter (M.E. Porter) OECD WEF และ IMD โดยใช้นิยามของ M.E. Porter และ WEF เป็นกรอบในการพัฒนาขีดความสามารถในระดับจุลภาค ส่วน OECD และ IMD เป็นกรอบในการพัฒนาในระดับมหภาค ทั้งนี้การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันมีวัตถุประสงค์ในภาพรวมเพื่อยกระดับความเป็นอยู่และสวัสดิการของประชาชนให้ดีขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ตลอดจนครอบคลุมถึงสิทธิเสรีภาพที่ประชาชนพึงได้รับเป็นสำคัญด้วย

๒.๒ การพัฒนาระบบเศรษฐกิจตามลำดับขั้นการพัฒนา (Stage of Development) ประเทศต่างๆ จะมีปัจจัยขับเคลื่อนขีดความสามารถในการแข่งขันไม่เท่ากัน อันที่จริงแนวคิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามลำดับขั้น มีหลากหลายแนวคิด แต่การศึกษานี้ใช้แนวคิด M.E. Porter ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ขั้น ได้แก่

๒.๒.๑ เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนโดยปัจจัยการผลิตเป็นหลัก (Factor-Driven Economy) เป็นระบบเศรษฐกิจที่ภาคการผลิตและบริการพึ่งปัจจัยการผลิตขั้นพื้นฐาน เช่น ค่าจ้างแรงงานถูก ความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น เป็นปัจจัยที่สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ในขณะที่ภาคการผลิตและบริการจะมีลักษณะเป็นผู้รับจ้างผลิตสินค้าที่ออกแบบโดยประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือเป็นฐานการผลิตให้กับประเทศที่พัฒนาแล้ว จึงทำให้พึ่งพาเทคโนโลยี/องค์ความรู้จากต่างประเทศและตลาดส่งออกเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นระดับการพัฒนาเศรษฐกิจในขั้นนี้ จะแข่งขันกันด้วยราคามากกว่าคุณภาพ การผลิตในห่วงโซ่มูลค่าจะจำกัดอยู่ที่ช่วงการผลิตที่ใช้แรงงานมากและมีมูลค่าเพิ่มต่ำ ระบบเศรษฐกิจจึงอ่อนไหวต่อความผันผวนของระบบเศรษฐกิจโลก

๒.๒.๒ ระบบเศรษฐกิจขับเคลื่อนโดยการลงทุน (Investment-Driven Economy) เป็นระบบเศรษฐกิจที่เน้นการผลิตสินค้าและบริการที่มีมาตรฐานเป็นปัจจัยในการสร้างความได้เปรียบเชิงแข่งขัน (Competitive Advantage) สินค้าและบริการที่ผลิตส่วนใหญ่จะสลับซับซ้อนมากขึ้น แต่เทคโนโลยีการผลิตและการออกแบบยังต้องพึ่งพิงต่างประเทศ ผ่านการซื้อ การร่วมทุน การลงทุนจากต่างประเทศ และการลอกเลียนแบบ แต่การผลิตในระบบเศรษฐกิจขั้นนี้มีความสามารถในการพัฒนาปรับปรุงเทคโนโลยี ทำให้ระดับศักยภาพในการแข่งขันในห่วงโซ่มูลค่ามากขึ้น และสภาพแวดล้อมทางธุรกิจโดยรวมจะก่อให้เกิดการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและวิธีการผลิตที่ทันสมัย แต่ยังคงเป็นผู้ผลิตรับจ้างอยู่ อย่างไรก็ตามยังคงต้องพึ่งพาการส่งออกเป็นหลัก จึงทำให้ระบบเศรษฐกิจอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกสูง

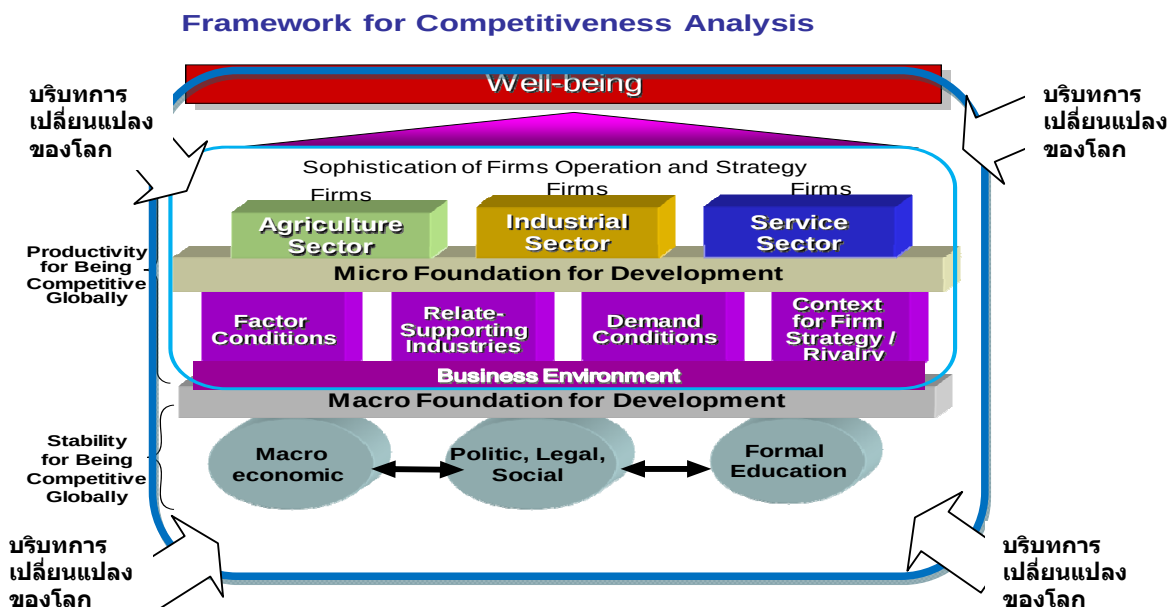
๒.๒.๓ ระบบเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนโดยนวัตกรรม (Innovation-Driven Economy) เป็นระบบการผลิตและให้บริการที่เน้นการคิดค้นสินค้าและบริการใหม่ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยระดับโลก การใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน สภาพแวดล้อมทางธุรกิจโดยรวมเกิดขึ้นจากความเข้มแข็งของหน่วยธุรกิจทุกพื้นที่ในประเทศ มีความเข้มแข็งของเครือข่ายวิสาหกิจ โครงสร้างของสถาบันต่างๆที่เกี่ยวข้องและแรงจูงใจในการสร้างนวัตกรรมในประเทศมีสูง ระบบการผลิตจะแข่งขันกันโดยใช้กลยุทธ์การสร้างแตกต่างและคุณค่าที่เป็นเอกลักษณ์มากกว่า

๒.๓ กรอบการวิเคราะห์ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

การวิเคราะห์ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการขับเคลื่อนผลิภาพการผลิต ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง เป็นการวิเคราะห์ผลกระทบของบริบทการเปลี่ยนแปลงโลกต่อการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจเพื่อการเพิ่มขีดความสามารถของไทย รวมทั้งการเตรียมความพร้อมและนำศักยภาพที่มีอยู่มาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ ส่วนที่สอง เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยฐานรากระดับมหภาคเพื่อการพัฒนา (Macro Foundation for Development) จะเป็นการวิเคราะห์โครงสร้างและสมรรถนะทางเศรษฐกิจ การเมือง บริบททางสังคม และการศึกษาของไทยในภาพรวม โดยพิจารณาจากการดำเนินนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาที่ผ่านมาส่งผลต่อการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสมรรถนะทางเศรษฐกิจ จนทำให้ระดับความสามารถในการแข่งขันของไทยดีขึ้นหรือแย่ลงในปัจจุบัน

ส่วนที่สาม เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานระดับจุลภาค เพื่อการพัฒนา เป็นการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยกระดับความสามารถในการแข่งขันหรือผลิภาพการผลิตในระดับองค์กรหรือบริษัท เพราะองค์กรหรือบริษัทเป็นผู้สร้างผลิภาพการผลิต และรัฐบาลมีหน้าที่สร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการแข่งขันขององค์กร/บริษัท ซึ่งถ้าหากองค์กร/บริษัทในประเทศมีผลิภาพสูง ประเทศนั้นจะมีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ดังนั้นการวิเคราะห์ในระดับจุลภาคจะวิเคราะห์ใน ๒ ประเด็นคือ ๑) ความซับซ้อนในการดำเนินธุรกิจและกลยุทธ์ของบริษัท เป็นการวิเคราะห์ถึงระดับพัฒนาการของกลยุทธ์บริษัทที่เปลี่ยนแปลงจากการอาศัยความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) ไปสู่ความได้เปรียบเชิงแข่งขัน (Competitive Advantage) ๒) คุณภาพของปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจในระดับจุลภาค จะวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดระดับผลิภาพในปัจจุบันขององค์กร ซึ่งแบ่งความตามกรอบแนวคิด Diamond Model ของ Professor Porter ได้แก่ เงื่อนไขของปัจจัยการผลิต อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง และสนับสนุนกัน เงื่อนไขทางด้านอุปสงค์ และบริบทของการแข่งขันและกลยุทธ์ทางธุรกิจ (ดูแผนภาพที่ ๒-๑)

แผนภาพที่ ๒-๑ กรอบการวิเคราะห์ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว

๓. ภาพรวมสถานภาพการแข่งขันของประเทศไทยประจำปี ๒๕๕๓

๓.๑ เวิลด์ อีโคโนมิก ฟอรัม (World Economic Forum : WEF)

ปี ๒๕๕๓ ประเทศไทยได้ถูกปรับลดอันดับลง ๒ อันดับ จากอันดับที่ ๓๖ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มาเป็นอันดับที่ ๓๘ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบสาเหตุที่สำคัญประกอบด้วย **ปัจจัยความต้องการของพื้นฐาน (Basic Requirements)** ลดลงจากอันดับที่ ๔๓ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มาเป็นอันดับที่ ๔๘ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (Macroeconomic Stability) ลดลงถึง ๒๔ อันดับ สุขภาพและการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Health and Primary Education) ลดลงมา ๑๙ อันดับ และสถาบันลดลง ๓ อันดับ แต่โครงสร้างพื้นฐานดีขึ้นขึ้น ๕ อันดับ ในขณะที่ปัจจัยด้านนวัตกรรมและความเชี่ยวชาญทางธุรกิจก็ถูกปรับลดลง ๒ อันดับจากอันดับที่ ๔๗ มาอยู่ในอันดับที่ ๔๙ โดยความเชี่ยวชาญและความทันสมัยทางธุรกิจปรับตัวลดลง แต่ปัจจัยด้านนวัตกรรมปรับตัวดีขึ้นสำหรับปัจจัยเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงาน (Efficiency Enhancers) โดยภาพรวมดีขึ้นเพียง ๑ อันดับ เพราะปัจจัยย่อยส่วนใหญ่ลดลงแต่ไม่มากนัก

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยในแต่ละเสาหลัก พบว่าประเทศไทยซึ่งถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการลงทุน มีคะแนนในทุกเสาหลักสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน อีกทั้งยังมีโอกาสที่จะยกระดับการพัฒนาไปสู่ประเทศในกลุ่มที่ก้าวหน้ากว่า (ประเทศขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม) ได้ โดยจะเห็นว่าคะแนนของไทยในกลุ่มเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ขนาดตลาด และศักยภาพของตลาดแรงงาน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศในกลุ่มประเทศที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม อย่างไรก็ตามต้องให้ความสำคัญกับกลุ่มปัจจัยที่ยังต้องได้รับการปรับปรุง เช่น ประสิทธิภาพตลาดเงินและตลาดสินค้า ความเชี่ยวชาญและความทันสมัยของภาคธุรกิจ พัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐาน คุณภาพการศึกษา และนวัตกรรม เป็นต้น

ตารางที่ ๓-๑ ดัชนีความสามารถในการแข่งขันรวม (Global Competitiveness Index : GCI) ปี พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๓

ประเทศไทย	๒๕๔๘ - ๔๙	๒๕๔๙ - ๕๐	๒๕๕๐ - ๕๑	๒๕๕๑ - ๕๒	๒๕๕๒ - ๕๓	๒๕๕๓ - ๕๔
จำนวนประเทศ	๑๑๗	๑๒๕	๑๓๑	๑๓๔	๑๓๓	๑๓๙
ดัชนีความสามารถในการแข่งขันรวม(GCI)	๓๓	๓๕	๒๘	๓๔	๓๖	๓๘
๑. ปัจจัยพื้นฐาน (Basic Requirements)	๓๔	๓๘	๔๐	๔๓	๔๓	๔๘
๑.๑ สถาบัน (Institutions)	๔๐	๔๐	๔๗	๕๗	๖๐	๖๔
๑.๒ โครงสร้างพื้นฐาน	๓๗	๓๘	๓๐	๒๙	๔๐	๓๕
๑.๓ เสถียรภาพเศรษฐกิจ	๑๑	๒๘	๒๗	๔๑	๒๒	๔๖
๑.๔ สุขภาพและการศึกษาขั้นพื้นฐาน	๘๕	๘๔	๖๓	๕๘	๖๑	๘๐
๒. ปัจจัยเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงาน (Efficiency Enhancers)	๔๑	๔๓	๒๙	๒๖	๔๐	๓๙
๒.๑ การศึกษาขั้นอุดมศึกษาและการฝึกอบรม	๔๓	๔๒	๔๔	๕๑	๕๔	๕๙
๒.๒ ประสิทธิภาพในตลาดสินค้า (Goods Market Efficiency)	-	-	๓๔	๔๖	๔๔	๔๑
๒.๓ ประสิทธิภาพในตลาดแรงงาน (Labour Market Efficiency)	-	-	๑๑	๑๓	๒๕	๒๔
๒.๔ ระดับการพัฒนาในตลาดการเงิน ()	-	-	-	๔๙	๔๙	๕๑
๒.๕ ขนาดของตลาด (Market Size)	-	-	๑๗	๒๑	๒๑	๒๓
๒.๖ ความพร้อมทางเทคโนโลยี (Technology Readiness)	๔๙	๔๘	๔๗	๖๖	๖๓	๖๘
๓. ปัจจัยด้านนวัตกรรมและความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ	๓๘	๓๖	๓๙	๔๖	๔๗	๔๙
๓.๑ ความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ (Business Sophistication)	๓๙	๔๐	๔๐	๔๖	๔๓	๔๘
๓.๒ นวัตกรรม (Innovation)	๓๘	๓๓	๓๖	๕๔	๕๗	๕๒

ที่มา: The Global Competitiveness Report WEF ๒๐๐๕-๐๖, ๒๐๐๖-๐๗, ๒๐๐๗-๐๘, ๒๐๐๘-๐๙, ๒๐๐๙-๑๐ และ ๒๐๑๐-๑๑

๓.๒ ข้อมูลจากสถาบันการจัดการนานาชาติ (International Institute of Management Development : IMD) แม้ว่า WEF ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยลดลงมาอยู่ในอันดับ ๓๘ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๔ แต่หากพิจารณาผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันโดย IMD ซึ่งได้ทำการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของ ๕๘ ประเทศทั่วโลก และใช้เกณฑ์ชี้วัดมากกว่า ๓๐๐ เกณฑ์ชี้วัดใน ๔ กลุ่มหลักในการจัดอันดับ พบว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ IMD จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยอยู่ในลำดับที่ ๒๖ คงที่เท่ากับปี พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยอันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยใน ๔ กลุ่มหลัก มีดังนี้

๓.๒.๑ สมรรถนะทางเศรษฐกิจ ปรับตัวดีขึ้นถึง ๘ อันดับจากอันดับที่ ๑๔ ในปี พ.ศ.๒๕๕๒ มาเป็นอันดับที่ ๖ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เนื่องมาจากปัจจัยชี้วัดย่อยปรับตัวดีขึ้นทุกปัจจัย โดยสภาพเศรษฐกิจภายในประเทศปรับตัวขึ้นถึง ๑๓ อันดับ จากอันดับที่ ๔๘ เป็นอันดับที่ ๓๕ การค้าระหว่างประเทศปรับตัวขึ้น ๑๑ อันดับ จากอันดับที่ ๑๖ เป็นอันดับที่ ๕ และการลงทุนระหว่างประเทศปรับตัวขึ้น ๘ อันดับจากอันดับที่ ๔๖ เป็นอันดับที่ ๓๘ ในขณะที่ การจ้างงานและระดับราคาซึ่งประเทศไทยอยู่ในอันดับดีมาโดยตลอดประมาณอันดับที่ ๓-๙ มีการปรับตัวดีขึ้นปัจจัยละหนึ่งอันดับ ทำให้ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ อยู่ในอันดับที่ ๓ และ ๔ ตามลำดับ

๓.๒.๒ ประสิทธิภาพของภาครัฐ ลดลงเล็กน้อย ๑ อันดับ จากอันดับที่ ๑๗ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มาเป็นอันดับที่ ๑๘ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีเหตุผลที่สำคัญดังนี้คือ แม้ว่าฐานะการคลังดีขึ้นถึง ๖ อันดับจาก อันดับที่ ๒๐ เป็นอันดับที่ ๑๔ และนโยบายการคลังและกฎหมายด้านธุรกิจปรับตัวขึ้นอย่างละ ๑ อันดับ แต่การบริหารด้านสถาบันและสังคมปรับตัวลดลง ๖ และ ๗ อันดับ จากอันดับที่ ๒๖ และ ๒๖ เป็นอันดับที่ ๓๒ และ ๓๓ ตามลำดับ

๓.๒.๓ ประสิทธิภาพของภาคเอกชน ได้รับการจัดอันดับดีขึ้น ๕ อันดับจากลำดับที่ ๒๕ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มาเป็นอันดับที่ ๒๐ ในปี ๒๐๑๐ เนื่องมาจากปัจจัยย่อยส่วนใหญ่ปรับตัวดีขึ้น โดยเฉพาะตลาดแรงงานและการเงินปรับตัวขึ้น ๕ และ ๔ อันดับ จากอันดับที่ ๗ และ ๒๒ เป็นอันดับที่ ๒ และ ๑๘ ตามลำดับ ในขณะที่ผลิตภาพและประสิทธิภาพ รวมทั้งการบริหารจัดการปรับตัวขึ้น ๒ และ ๑ อันดับจากอันดับที่ ๕๐ และ ๑๕ เป็นอันดับที่ ๔๙ และ ๑๓ แต่ปัจจัยทัศนคติและค่านิยมไม่เปลี่ยนแปลง

๓.๒.๔ โครงสร้างพื้นฐาน ลดลง ๔ อันดับ จากอันดับที่ ๔๒ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มาอยู่ในอันดับที่ ๔๖ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เนื่องจากปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีปรับตัวลดลงถึง ๑๒ อันดับจากอันดับที่ ๓๖ เป็นอันดับที่ ๔๘ ในขณะที่ปัจจัยอื่นๆ ปรับตัวเพิ่มขึ้นและลดลงเล็กน้อย อีกทั้งโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ไม่เปลี่ยนแปลงอาจจะมีผลมาจากรัฐให้ความสำคัญกับวิทยาศาสตร์พื้นฐานด้านฟิสิกส์และคณิตศาสตร์ โดยจัดให้มีโครงการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านนี้ขึ้นในประเทศ และมีแนวคิดที่จะจัดตั้งให้เป็นองค์กรถาวรเพื่อสร้างฐานรากวิชาการของไทยให้มีความแข็งแกร่งต่อไป เพราะทั้ง ๒ ศาสตร์เป็นฐานรากขององค์ความรู้เกือบทุกสาขาวิชา

ตารางที่ ๓-๒ ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ๔ ด้าน

ปี	๒๕๔๙	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓
อันดับรวม	๓๒	๓๓	๒๗	๒๖	๒๖
๑. สมรรถนะทางเศรษฐกิจ	๒๑	๑๕	๑๒	๑๔	๖
๑.๑ เศรษฐกิจในประเทศ	๕๕	๔๗	๔๘	๔๘	๓๕
๑.๒ การค้าระหว่างประเทศ	๑๕	๑๓	๒๑	๑๖	๕
๑.๓ การลงทุนระหว่างประเทศ	๔๗	๔๕	๔๗	๔๖	๓๘
๑.๔ การจ้างงาน	๖	๖	๔	๔	๓
๑.๕ ระดับราคา	๙	๖	๔	๕	๔
๒. ประสิทธิภาพของภาครัฐ	๒๑	๒๗	๒๒	๑๗	๑๘
๒.๑ ฐานะการคลัง	๒๑	๑๖	๒๙	๒๐	๑๔
๒.๒ นโยบายการคลัง	๔	๖	๕	๘	๗
๒.๓ การอบการบริหารด้านสถาบัน	๒๕	๔๕	๔๐	๒๖	๓๒
๒.๔ กฎหมายด้านธุรกิจ	๓๓	๓๗	๒๙	๒๙	๒๘
๒.๕ การอบการบริหารด้านสังคม	๓๙	๔๐	๓๖	๒๖	๓๓
๓. ประสิทธิภาพของภาคเอกชน	๒๘	๓๔	๒๕	๒๕	๒๐
๓.๑ ผลิตภาพและประสิทธิภาพ	๔๘	๔๘	๔๘	๕๐	๔๙
๓.๒ ตลาดแรงงาน	๖	๗	๓	๗	๒
๓.๓ การเงิน	๔๑	๔๔	๓๑	๒๒	๑๘
๓.๔ การบริหารจัดการ	๒๖	๓๕	๑๙	๑๕	๑๓
๓.๕ ทัศนคติและค่านิยม	๒๐	๓๐	๒๐	๑๙	๑๙
๔. โครงสร้างพื้นฐาน	๔๘	๔๘	๓๙	๔๒	๔๖
๔.๑ สาธารณูปโภคพื้นฐาน	๓๘	๓๕	๒๙	๒๙	๒๖
๔.๒ โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี	๔๘	๔๘	๔๓	๓๖	๔๘
๔.๓ โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์	๕๓	๔๙	๓๗	๔๐	๔๐
๔.๔ สุขภาพและสิ่งแวดล้อม	๔๘	๔๘	๔๗	๕๐	๕๑
๔.๕ การศึกษา	๔๘	๔๖	๔๓	๔๗	๔๗

ที่มา: IMD Yearbook ๒๐๐๖, ๒๐๐๗, ๒๐๐๘, ๒๐๐๙, ๒๐๑๐

๓.๓ เปรียบเทียบอันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยกับต่างประเทศปี ๒๕๕๓

๓.๓.๑ เปรียบเทียบกลุ่มอาเซียน

๑) WEF พบว่าไทยดีกว่าฟิลิปปินส์ กัมพูชา เวียดนามในทุกด้าน และไทยมีความได้เปรียบมาเลเซียเฉพาะด้านขนาดตลาดและตลาดแรงงาน และมีความได้เปรียบอินโดนีเซียเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านขนาดตลาดและนวัตกรรม (ดูตารางที่ ๓-๓)

ตารางที่ ๓-๓ GCI เปรียบเทียบระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน

ดัชนีความสามารถในการแข่งขันรวม	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย	อินโดนีเซีย	เวียดนาม	ฟิลิปปินส์	กัมพูชา	ฮ่องกง
GCI	๓๘	๓	๒๖	๔๔	๕๙	๘๕	๑๐๙	๑๑
๑. พื้นฐาน	๔๘	๓	๓๓	๖๐	๗๔	๙๙	๑๑๓	๑
๑.๑ สถาบัน	๖๔	๑	๔๒	๖๑	๗๔	๑๒๕	๙๔	๘
๑.๒ โครงสร้างพื้นฐาน	๓๕	๕	๓๐	๘๒	๘๓	๑๐๔	๑๑๔	๑
๑.๓ เสถียรภาพเศรษฐกิจ	๔๖	๓๓	๔๑	๓๕	๘๕	๖๘	๑๑๖	๑๐
๑.๔ สุขภาพและการศึกษาขั้นพื้นฐาน	๘๐	๓	๓๔	๖๒	๖๔	๙๐	๑๑๐	๒๘
๒. เสริมประสิทธิภาพการดำเนินงาน	๓๙	๑	๒๔	๕๑	๕๗	๗๘	๑๐๓	๒
๒.๑ การศึกษาขั้นอุดมศึกษาและการฝึกอบรม	๔๙	๕	๔๙	๖๖	๙๓	๗๓	๑๒๒	๒๘
๒.๒ ประสิทธิภาพในตลาดสินค้า	๔๑	๑	๒๗	๔๙	๖๐	๙๗	๘๑	๒
๒.๓ ประสิทธิภาพในตลาดแรงงาน	๒๔	๑	๓๕	๘๔	๓๐	๑๑๑	๕๑	๓
๒.๔ ระดับการพัฒนาในตลาดการเงิน	๕๑	๒	๗	๖๒	๖๕	๗๕	๙๒	๑
๒.๕ ขนาดของตลาด	๒๓	๔๑	๒๙	๑๕	๓๕	๓๗	๙๖	๒๘
๒.๖ ความพร้อมทางเทคโนโลยี	๖๘	๑๑	๔๐	๙๑	๖๕	๙๕	๑๑๕	๕
๓. ด้านนวัตกรรมและความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ	๔๙	๑๐	๒๕	๓๗	๕๓	๗๕	๑๐๖	๒๔
๓.๑ ความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ	๔๘	๑๕	๒๕	๓๗	๖๔	๖๐	๑๐๖	๑๗
๓.๒ นวัตกรรม	๕๒	๙	๒๔	๓๖	๔๙	๑๑๑	๑๐๘	๒๙

๒) IMD พบว่าประเทศไทยดีกว่าประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์เท่านั้น

ตารางที่ ๓-๔ IMD เปรียบเทียบระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน

ดัชนีความสามารถในการแข่งขันรวม	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย	อินโดนีเซีย	ฟิลิปปินส์
อันดับความสามารถในการแข่งขันรวม	๒๖	๑	๑๐	๓๕	๓๙
๑. สมรรถนะทางเศรษฐกิจ (Economic Performance)	๖	๕	๘	๒๗	๓๔
๒. ประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Efficiency)	๑๘	๒	๙	๒๓	๓๑
๓. ประสิทธิภาพของภาคเอกชน (Business Efficiency)	๒๐	๑	๔	๓๔	๓๒
๔. โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)	๔๖	๑๑	๒๕	๕๕	๕๖

ที่มา: IMD ๒๐๑๐

๓.๓.๒ เปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม (Innovation-Driven Economies) เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ และฮ่องกง

๑) WEF พบว่า ในปี ๒๕๕๓ ประเทศไทยมีอันดับความสามารถในการแข่งขันที่ต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐฯ เกือบทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องเสถียรภาพเศรษฐกิจมหภาค (ดูตารางที่ ๒-๖) เนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกซึ่งเกิดขึ้นในปี ๒๕๕๐-๒๕๕๑ มีผลกระทบต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสิงคโปร์อย่างรุนแรง

ตารางที่ ๓-๕ GCI เปรียบเทียบระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม

ดัชนีความสามารถในการแข่งขันรวม	ไทย	สิงคโปร์	ญี่ปุ่น	สหรัฐฯ	ฮ่องกง
GCI	๓๘	๓	๖	๔	๑๑
๑. พื้นฐาน	๔๘	๓	๒๖	๓๒	๑
๑.๑ สถาบัน	๖๔	๑	๒๕	๔๐	๘
๑.๒ โครงสร้างพื้นฐาน	๓๕	๕	๑๑	๑๕	๑
๑.๓ เสถียรภาพเศรษฐกิจ	๔๖	๓๓	๑๐๕	๘๗	๑๐
๑.๔ สุขภาพและการศึกษาขั้นพื้นฐาน	๘๐	๓	๙	๔๒	๒๘
๒. เสริมประสิทธิภาพการดำเนินงาน	๓๙	๑	๑๑	๓	๒
๒.๑ การศึกษาขั้นอุดมศึกษาและการฝึกอบรม	๕๙	๕	๒๐	๙	๒๘
๒.๒ ประสิทธิภาพในตลาดสินค้า	๔๑	๑	๑๗	๒๖	๒
๒.๓ ประสิทธิภาพในตลาดแรงงาน	๒๔	๑	๑๓	๔	๓
๒.๔ ระดับการพัฒนาในตลาดการเงิน	๕๑	๒	๓๙	๓๑	๑
๒.๕ ขนาดของตลาด	๒๓	๔๑	๓	๑	๒๘
๒.๖ ความพร้อมทางเทคโนโลยี	๖๘	๑๑	๒๘	๑๗	๕
๓. ด้านนวัตกรรมและความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ	๔๙	๑๐	๑	๔	๒๔
๓.๑ ความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ	๔๘	๑๕	๑	๘	๑๗
๓.๒ นวัตกรรม	๕๒	๙	๔	๑	๒๙

ที่มา: WEF ๒๐๑๐

๒) IMD พบว่า ในปี ๒๕๕๒ ประเทศไทยมีอันดับความสามารถในการแข่งขันที่ด้อยกว่าประเทศสิงคโปร์ทุกเรื่อง แต่ดีกว่าสหรัฐอเมริกาในเรื่องประสิทธิภาพภาครัฐ และดีกว่าญี่ปุ่นในเรื่องประสิทธิภาพภาครัฐ ประสิทธิภาพภาคเอกชน และสมรรถนะทางเศรษฐกิจ

ตารางที่ ๓-๖ การจัดอันดับของ IMD เปรียบเทียบระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน

ดัชนีความสามารถในการแข่งขันรวม	ไทย	สิงคโปร์	ญี่ปุ่น	สหรัฐฯ
อันดับความสามารถในการแข่งขันรวม	๒๖	๑	๒๗	๓
๑. สมรรถนะทางเศรษฐกิจ (Economic Performance)	๖	๕	๓๙	๑
๒. ประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Efficiency)	๑๘	๒	๓๗	๒๒
๓. ประสิทธิภาพของภาคเอกชน (Business Efficiency)	๒๐	๑	๒๓	๑๓
๔. โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)	๔๖	๑๑	๑๓	๑

ที่มา: IMD ๒๐๑๐

๔. การวิเคราะห์พื้นฐานทางเศรษฐกิจมหภาค (Macro Economic Foundation)

๔.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

๔.๑.๑ วิวัฒนาการของเศรษฐกิจและสังคม

๑) ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ ๑ ถึง ๗ เน้นการพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ดังนั้นนโยบายของรัฐในช่วงนี้เป็นการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดย ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑-๓ ให้ความสำคัญกับการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการลงทุนในสิ่งก่อสร้างขั้นพื้นฐานในรูปแบบของระบบคมนาคมและขนส่ง ระบบเชื่อมเพื่อการชลประทานและพลังงานไฟฟ้าและสาธารณูปการ ฯลฯ รวมถึงการส่งเสริมบรรยากาศการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า ในขณะเดียวกันยังเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของพื้นที่เพาะปลูก เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรด้วย ตลอดจนให้มีการกระจายรายได้และบริการทางสังคม โดยเน้นการลดอัตราการเพิ่มของประชากร ซึ่งผลของการพัฒนาทำให้เศรษฐกิจโดยรวมมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยมีอัตราการขยายตัวอยู่ระหว่างร้อยละ ๗ ถึงร้อยละ ๘ ต่อปี

อย่างไรก็ตามการพัฒนาดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาช่องว่างการกระจายรายได้ และแม้ว่าภาคอุตสาหกรรมมีการขยายตัวสูง แต่ระดับการจ้างแรงงานในภาคนี้ไม่ได้ปรับตัวเพิ่มขึ้นไปด้วย และยังสร้างปัญหามลพิษอีกด้วย ในขณะที่การเพิ่มพื้นที่เพื่อการเกษตรก่อให้เกิดปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

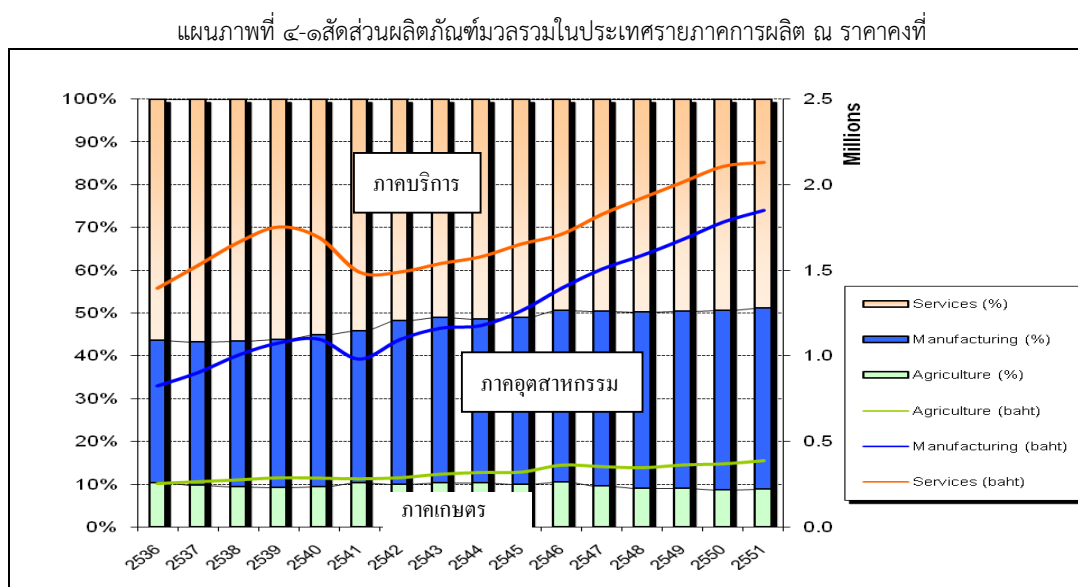
ดังนั้นในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๔-๗ เริ่มให้ความสำคัญกับการการรักษาอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ โดยเพิ่มบทบาทและร่วมกับภาคเอกชนในการกระจายโครงสร้างการผลิตทางอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกสู่ภูมิภาค เน้นการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม การปรับโครงสร้างการค้าต่างประเทศและบริการให้สอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงในระดับภูมิภาค และการปรับโครงสร้างการผลิตและการใช้พลังงานให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งแก้ไขปัญหาสังคมและปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เป็นผลให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ เศรษฐกิจของประเทศไทยมีการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๘.๒ ต่อปีในขณะที่การส่งออกมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๑๔.๒ ต่อปี สัดส่วนคนยากจนในปี ๒๕๓๕ ลดลงเหลือร้อยละ ๑๓.๗ ของประชากรทั้งประเทศและมีการพัฒนาบริการและโครงสร้างพื้นฐานที่ดีขึ้นทั้งถนน ไฟฟ้า และน้ำประปา ที่สามารถขยายตัวครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศ อย่างไรก็ตาม ในช่วงนี้ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจโลกที่ผันผวน เนื่องจากราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในช่วงแผนฯ ฉบับที่ ๔ ราคาน้ำมันดิบเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทยขึ้นอยู่กับ การขยายตัวทางอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก และการนำเข้าวัตถุดิบ รวมถึงพลังงานจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก

๒) ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ ๘ ถึง ๑๐ ผลของการพัฒนา ในช่วงที่ผ่านมา ทำให้มีการปฏิรูปความคิดและคุณค่าใหม่ของสังคมไทย แนวคิดและทิศทางการพัฒนาในช่วงนี้ ได้ปรับเปลี่ยนครั้งใหญ่ และถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในประวัติศาสตร์การวางแผนพัฒนาประเทศ โดยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ ได้เน้น **คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา** และใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วนมาเป็นบูรณาการแบบองค์รวม คือการพัฒนาที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และต่อมาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ และ ๑๐ ได้อัญเชิญ **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** มาเป็นกรอบนำทางการพัฒนาและบริหารประเทศ แต่ยังคงใช้หลักการที่สำคัญ ได้แก่ เน้นการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวม และคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง และรู้เท่าทันโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วรวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ทุกภาคส่วนเพื่อมุ่งสู่ **สังคมอยู่เย็นเป็นสุข ร่วมกันอย่างยั่งยืน**

ผลจากการพัฒนาทำให้ตลอดระยะเวลาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ จนถึงช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฉบับที่ ๑๐ ประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยร้อยละ ๓.๘๕ โดยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ เศรษฐกิจไทยขยายตัวสูงถึงร้อยละ ๘.๑ และหดตัวร้อยละ ๐.๑ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ ก่อนที่จะกลับมาขยายตัวร้อยละ ๕.๗ และร้อยละ ๑.๗ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ และช่วง ๓ ปีแรกแผนพัฒนาฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๒) ตามลำดับ ซึ่งสาเหตุหลักของการชะลอตัวเกิดขึ้นจากวิกฤติการเงินเอเชียในปี ๒๕๔๐ และวิกฤติการเงินในสหรัฐอเมริกาในปี ๒๕๕๑ เป็นสำคัญ แม้ว่าเศรษฐกิจไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากปัญหาเศรษฐกิจการเงินโลกในช่วงปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ แต่เศรษฐกิจไทยสามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็วตั้งแต่ครั้งหลังของปี ๒๕๕๒ จากความแข็งแกร่งของปัจจัยพื้นฐานและการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคที่เหมาะสม ทำให้สามารถรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยรวมไว้ได้ โดยฐานะการคลังยังแข็งแกร่ง ทุนสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจาก ๓๐,๕๓๐ ล้านดอลลาร์ สรอ. ในช่วงแผนฯ ๗ เป็น ๑๑๒,๒๙๓ ล้านดอลลาร์ สรอ. ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนฯ ๑๐ ซึ่งคิดเป็น ๓.๕ เท่าของหนี้ต่างประเทศระยะสั้น และเท่ากับมูลค่าการนำเข้า ๙.๑๒ เดือน หนี้สาธารณะลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๕๗.๑ ของ GDP ในปี ๒๕๔๔ มาอยู่ที่ร้อยละ ๔๒ ในปี ๒๕๕๓ ซึ่งอยู่ในกรอบความยั่งยืนทางการคลัง การจ้างงานและดุลบัญชีเดินสะพัดอยู่ในเกณฑ์ดีสอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความเสี่ยงทางการคลังจากกองทุนนอกงบประมาณและรัฐวิสาหกิจบางแห่งที่มีการขาดทุนอย่างต่อเนื่องและมีฐานะการเงินที่อ่อนแอ

๔.๑.๒ โครงสร้างการผลิตและบริการ ปรับเปลี่ยนจากเดิมเป็นประเทศกสิกรรมไปสู่ประเทศเศรษฐกิจอุตสาหกรรม เพราะสัดส่วนการผลิตสินค้าเกษตร อุตสาหกรรมและบริการเปลี่ยนจาก ๓:๒:๕ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๓ เป็น ๑:๔:๕ ในช่วง ๓ ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันภาคบริการและภาคอุตสาหกรรมเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยมี สัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศประมาณร้อยละ ๔๙ และร้อยละ ๔๒ ตามลำดับ

อย่างไรก็ดีสัดส่วนดังกล่าวมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไป โดยภาคบริการและภาคเกษตรมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ ๕๖.๔ และร้อยละ ๑๐.๓ ในปี ๒๕๓๖ เหลือร้อยละ ๔๘.๘ และร้อยละ ๘.๙ ในปี ๒๕๕๑ ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๓๓.๓ ในปี ๒๕๓๖ เป็นร้อยละ ๔๒.๓ ในปี ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง และเมื่อพิจารณาในด้านของมูลค่าพบว่าภาคอุตสาหกรรมมีมูลค่าเพิ่มมากกว่าภาคอื่น ๆ โดยเพิ่มขึ้นประมาณ ๒.๓ เท่า โดยที่มูลค่าของภาคบริการและภาคเกษตรเพิ่มขึ้นใกล้เคียงกัน คือ ประมาณ ๑.๕ เท่า แต่หลังจากปี ๒๕๕๐ เกิดวิกฤตเศรษฐกิจโลก ทำให้เกิดการหดตัวของภาวะเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในช่วงไตรมาสที่ ๔ ปี ๒๕๕๑ ที่ร้อยละ ๔.๒ และหดตัวต่อเนื่องรุนแรงในไตรมาสที่ ๑ ปี ๒๕๕๒ ถึงร้อยละ ๗.๑ โดยการหดตัวของเศรษฐกิจมาจากการผลิตภาคอุตสาหกรรมและการส่งออกสินค้าหดตัวลงมากตามภาวะเศรษฐกิจโลก ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละภาคการผลิตพบว่าภาคเกษตรยังคงขยายตัวต่อเนื่องในทุกไตรมาสตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ จนถึงไตรมาสที่ ๑ ปี ๒๕๕๒ ที่ร้อยละ ๓.๕ ต่อเนื่องจากร้อยละ ๑.๖ ในไตรมาสก่อนหน้า ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมเริ่มชะลอตัวตั้งแต่นั้นปี ๒๕๕๑ และหดตัวในไตรมาสที่ ๔ ปี ๒๕๕๑ และหดตัวรุนแรงต่อเนื่องในไตรมาสแรกของปี ๒๕๕๒ สำหรับภาคบริการการผลิตหดตัวร้อยละ ๓.๖ ในไตรมาส ๔ ปี ๒๕๕๑ และร้อยละ ๒.๗ ในไตรมาส ๑ ปี ๒๕๕๒ โดยมีรายละเอียดในแต่ละสาขาการผลิตดังนี้คือ

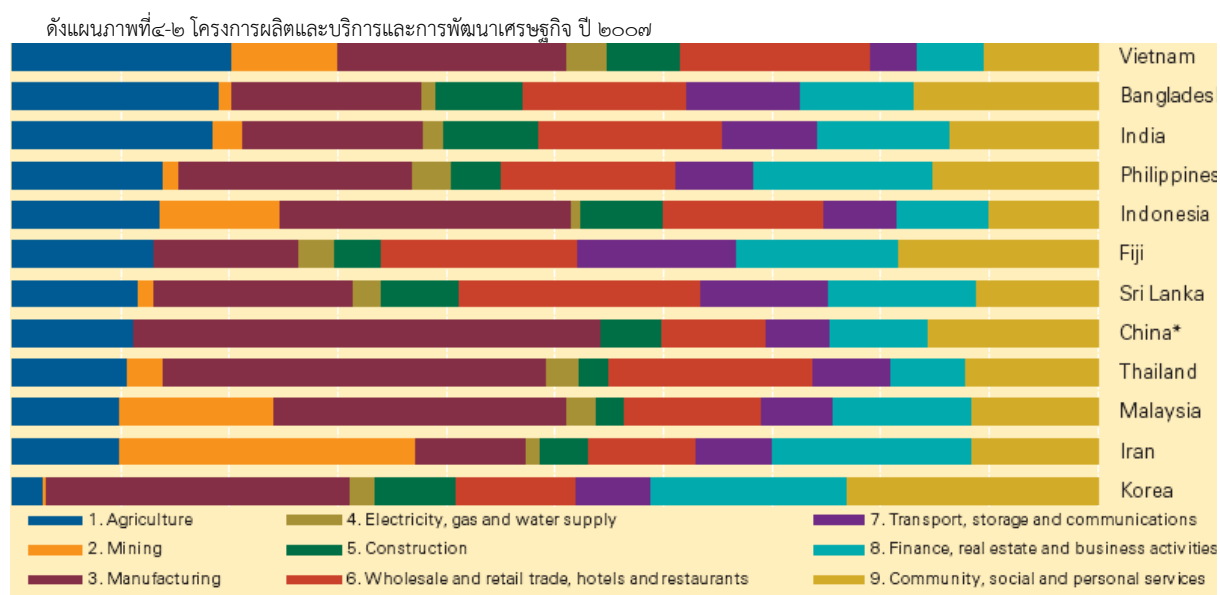
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๑) ภาคอุตสาหกรรม เป็นภาคที่มีบทบาทสูงต่อระบบเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยมีสัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๓๘.๑ ในปี ๒๕๔๒ เป็นร้อยละ ๔๑.๓ ในปี ๒๕๕๒ เป็นผลมาจากการย้ายฐานการผลิตเพื่อการส่งออกของประเทศญี่ปุ่น และกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ซึ่งกระจุกตัวอยู่ ๔ กลุ่มอุตสาหกรรม คือ ปิโตรเลียม อิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า มีสัดส่วนของการผลิตสูงถึงร้อยละ ๔๑.๘ ของภาคอุตสาหกรรมทั้งหมด เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมของนักลงทุนต่างชาติเป็นหลัก ส่งผลให้มีการนำเงินกำไรจากการประกอบการส่งกลับไปที่บริษัทแม่ในต่างประเทศเพิ่มขึ้น ซึ่งจะสะท้อนจากช่องว่างของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศกับผลิตภัณฑ์ประชาชาติเพิ่มขึ้น จาก ๔๕.๙ พันล้านบาทหรือร้อยละ ๑.๕ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในปี ๒๕๓๖ เป็น ๓๕๗ พันล้านบาทหรือร้อยละ ๓.๙ ในปี ๒๕๕๑

๒) ภาคเกษตรกรรม มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในมิติความมั่นคงทางอาหารและเป็นฐานในการสร้างมูลค่า แม้ว่าสัดส่วนการผลิตมีแนวโน้มลดลง โดยที่สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในของประเทศ ลดจากร้อยละ ๑๐.๑ ในปี ๒๕๔๒ เป็นร้อยละ ๘.๙ ในปี ๒๕๕๒ และมีมูลค่าส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ต่อมูลค่าสินค้าส่งออกทั้งหมดของประเทศ ลดจากร้อยละ ๑๙.๘ ในปี ๒๕๔๒ เหลือร้อยละ ๑๘.๒ ในปี ๒๕๕๒ แต่เราจำเป็นต้องรักษาภาคการเกษตรไว้เป็นหลัก เพราะนอกจากจะเป็นภาคการผลิตที่เชื่อมโยงภาคสังคมกับภาคเศรษฐกิจการค้าและการส่งออกเข้าไว้ด้วยกันแล้วภาคเกษตรยังเป็นคลังของความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานของประเทศ และเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง รวมถึงสร้างกระแสธรรมชาตินิยมและนำความหลากหลายทางชีวภาพกลับมายังพื้นที่เกษตรกรรมโดยรวม ขณะเดียวกันยังเป็นการเชื่อมโยงภาคประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อยและแรงงานผู้มิรายได้น้อยกับแหล่งจ้างงาน จึงจะเห็นได้ว่าภาคการเกษตรก่อประโยชน์เกื้อกูลหลายด้านอันนำไปสู่ความเป็นไปได้ในการสร้างเอกลักษณ์ความเป็นชาติไทย

๓) ภาคบริการ ได้มีบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมากขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอนาคตโดยเฉพาะในช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี ๒๕๔๐ ภาคบริการเป็นเครื่องมือสำคัญในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ โดยสามารถสร้างมูลค่าให้กับเศรษฐกิจประมาณครึ่งหนึ่งของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ อย่างไรก็ตามวิกฤตการณ์ภายในประเทศและวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้น ในระยะ ๒-๓ ปีที่ผ่านมา รวมถึงภาวะการแข่งขันที่ทวีความรุนแรง ได้ส่งผลกระทบต่ออัตราการขยายตัวของสาขาธุรกิจบริการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะสาขาการผลิตหลัก คือ สาขาค้าส่งค้าปลีก สาขาการขนส่ง คมนาคม และคลังสินค้า สาขาการเงิน สาขาส่งเสริมการค้า และสาขาโรงแรมและภัตตาคารทำให้สัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลงจากร้อยละ ๕๑.๘ ในปี ๒๕๔๒ เหลือร้อยละ ๔๙.๘ ในปี ๒๕๕๒

และเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศแล้ว พบว่า โครงสร้างการผลิตของแต่ละประเทศมีลักษณะแตกต่างกันไม่มาก อย่างไรก็ตามโครงสร้างการผลิตของไทยมีลักษณะใกล้เคียงกับประเทศมาเลเซีย ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านอื่น เช่น เวียดนาม เป็นต้น ยังคงมีสัดส่วนการผลิตของภาคเกษตรกรรมสูงกว่าประเทศไทย

ที่มา : Productivity Data Book ๒๐๑๐ APO (Asia Productivity Organization)

๔.๑.๓ โครงสร้างการจ้างงาน แรงงานในภาคเกษตรมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ ๖๑.๓ ในช่วงแผนฯ ๖ เหลือร้อยละ ๓๙.๖ ในช่วงแผนฯ ๑๐ ภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มการจ้างงานเพิ่มขึ้นจากสัดส่วนร้อยละ ๑๐.๘ เป็น ร้อยละ ๑๕.๑ ในช่วงแผนฯ ๖ และ ๑๐ ตามลำดับ ส่วนภาคบริการมีสัดส่วนการจ้างงานเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๒๗.๙ เป็นร้อยละ ๔๕.๓ ในช่วงแผนฯ ๖ และ ๑๐ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าแม้ว่าสัดส่วนการผลิตของภาคอุตสาหกรรมต่อ GDP เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่โครงสร้างการจ้างงานกลับกระจุกตัวอยู่ในภาคบริการและภาคเกษตร

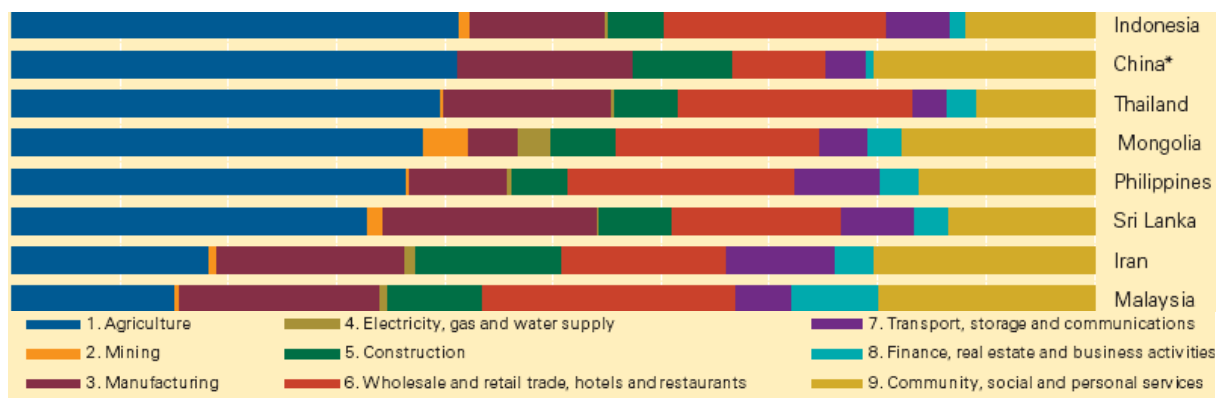
ตารางที่ ๔-๑ โครงสร้างการจ้างงาน

โครงสร้างแรงงาน	แผนฯ ๖ (๒๕๓๐ - ๓๔)	แผนฯ ๗ (๒๕๓๕ - ๓๙)	แผนฯ ๘ (๒๕๔๐ - ๔๔)	แผนฯ ๙ (๒๕๔๕ - ๔๙)	๒ ปีแรกแผนฯ ๑๐ (๒๕๕๐ - ๒๕๕๑)
เกษตรกรรม	๖๑.๓	๕๐.๓	๔๔.๒	๔๐.๒	๓๙.๖
อุตสาหกรรม	๑๐.๘	๑๔.๒	๑๔.๖	๑๕.๖	๑๕.๑
บริการ	๒๗.๙	๓๕.๕	๔๑.๑	๔๔.๒	๔๕.๓

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นอย่างเช่น ประเทศมาเลเซีย ซึ่งมีโครงสร้างการผลิตของภาคเกษตรใกล้เคียงกับประเทศไทย แต่มีการจ้างงานในภาคเกษตรต่ำกว่าไทยมาก หรือกรณีประเทศฟิลิปปินส์ที่มีสัดส่วนการผลิตภาคเกษตรกรรมต่อ GDP สูงกว่า แต่มีการจ้างงานในภาคเกษตรต่ำกว่าของไทย

ดังแผนภาพที่ ๔-๓ โครงสร้างการผลิตและบริการและการพัฒนาเศรษฐกิจ ปี ๒๐๐๗

ที่มา: Productivity Data Book ๒๐๑๐ APO (Asia Productivity Organization)

๔.๑.๔ ผลผลิตหรือประสิทธิภาพการผลิตรวม (Total Factor Productivity: TFP) จากการพัฒนาในอดีตจะเห็นได้ว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจยังคงพึ่งพิงการขยายตัวในปัจจัยทุนและแรงงานมากกว่าการเจริญเติบโตของ TFP โดยในช่วง ๒๕๒๕ - ๒๕๕๒ ภาวะเศรษฐกิจขยายตัวร้อยละ ๕.๕๔ เป็นผลจากการขยายตัวของผลผลิตการผลิตรวมร้อยละ ๐.๕๙ และจากปัจจัยทุนและแรงงานร้อยละ ๔.๓๕ และ ๐.๕๙ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔-๒ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจและผลผลิตการผลิตรวม

	GDP	Contribution of			
		Labor	Land	Capital	TFP
แผนฯ ๕ (๒๕๒๕-๒๕๒๙)	๕.๓๗	๐.๗๔	๐.๐๒	๔.๗๒	-๐.๑๐
แผนฯ ๖(๒๕๓๐-๒๕๓๔)	๑๐.๙๔	๐.๘๖	๐.๐๑	๗.๖๙	๒.๓๘
แผนฯ ๗ (๒๕๓๕-๒๕๓๙)	๘.๐๙	๐.๓๗	๐.๐๑	๗.๗๔	-๐.๐๓
แผนฯ ๘ (๒๕๔๐-๒๕๔๔)	-๐.๑๐	๐.๒๖	๐.๐๑	๑.๓๗	-๑.๗๔
แผนฯ ๙ (๒๕๔๕-๒๕๔๙)	๕.๗๑	๐.๗๑	๐.๐๒	๑.๖๕	๓.๓๒
๓ ปี แผนฯ ๑๐ (๒๕๕๐ - ๒๕๕๓)	๑.๗๒	๐.๕๘	๐.๐๕	๑.๙๖	-๐.๘๘
เฉลี่ย (๒๕๒๕-๒๕๕๒)	๕.๕๔	๐.๕๙	๐.๐๒	๔.๓๕	๐.๕๙

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

และเมื่อเทียบกับต่างประเทศไทยอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าจีน เกาหลี และสหรัฐฯ

ตารางที่ ๔-๓ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งมาจาก แรงงาน ปัจจัยทุน และผลิภาพการผลิตรวม ช่วง ๑๙๗๐-๒๐๐๗

ประเทศ	ผลผลิต	แรงงาน	ทุน		ผลิภาพการผลิตรวม
			IT	Non IT	
ไทย	๕.๙๕	๑.๐๘(๑๘.๒)	๐.๑๙ (๓.๒)	๒.๙๔ (๔๙.๔)	๑.๗๔ (๒๙.๒)
ฟิลิปปินส์	๓.๘๕	๑.๓๗ (๓๕.๖)	๐.๓๘ (๙.๘)	๒.๔๙ (๖๔.๗)	-๐.๓๙(-๑๐.๑)
อินโดนีเซีย	๕.๘๘	๑.๐๔ (๑๗.๖)	๐.๒๒(๓.๘)	๓.๗๒ (๖๓.๓)	๐.๙๐ (๑๕.๓)
เกาหลี	๖.๖๐	๑.๐๙ (๑๖.๖)	๐.๓๖ (๕.๕)	๔.๒๘ (๖๔.๙)	๐.๘๖ (๑๓.๑)
จีน	๘.๕๕	๐.๙๔ (๑๑.๐)	๐.๒๓ (๒.๗)	๔.๔๕ (๕๒.๑)	๒.๙๒ (๓๔.๑)
ญี่ปุ่น	๓.๐๒	๐.๐๔ (-๑.๒)	๐.๐๓ (๑๐.๐)	๒.๐๐ (๖๖.๐)	๐.๗๖ (๒๕.๑)
สหรัฐฯ	๓.๐๕	๐.๘๘ (๒๘.๘)	๐.๔๗ (๑๕.๔)	๐.๘๑ (๒๖.๖)	๐.๘๙ (๒๙.๒)

ที่มา : Productivity Data Book ๒๐๑๐ APO (Asia Productivity Organization)

เมื่อพิจารณารายสาขาการผลิต พบว่าภาคเกษตร ผลิตภาพการผลิตในภาคการเกษตรมีอัตราการขยายตัวที่ต่ำเมื่อเทียบกับสาขาอุตสาหกรรมและบริการ ซึ่งส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากภาวะความผันผวนของสภาพดินฟ้าอากาศที่ส่งผลให้ผลผลิตลดลงแม้ว่าจะมีการใช้ปัจจัยการผลิตเท่าเดิมหรือเพิ่มขึ้นก็ตาม และอีกส่วนหนึ่งมาจากความเหลื่อมล้ำ เพราะกลุ่มผู้ผลิตประกอบด้วย คือ กลุ่มบริษัทขนาดใหญ่เพียงไม่กี่บริษัทและส่วนใหญ่มีศักยภาพการแข่งขัน สูง เช่น บริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์หรือบริษัทส่งออกสินค้าเกษตรต่างๆ กับกลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่มีขนาดเล็ก ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยกลุ่มนี้ไม่มีศักยภาพการแข่งขัน เนื่องจากทำการเกษตรเพียงเพื่อยังชีพและมีฐานะยากจนมาก และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอยู่ในระดับต่ำกว่ามาก โดยเฉพาะเวียดนามและอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับประเทศอินเดีย

1. Agriculture	
China*	6.4
Hong Kong	6.2
Korea	5.1
Vietnam	4.1
Cambodia	3.9
Iran	3.8
Mongolia	3.5
ROC	3.4
Malaysia	3.1
Indonesia	3.0
India	2.2
Thailand	2.1

ที่มา : Productivity Data Book ๒๐๑๐ APO (Asia Productivity Organization)

ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรม มีผลิตภาพการผลิตเฉลี่ยช่วงสองปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ (ปี ๒๕๕๐-๒๕๕๑) ขยายตัวร้อยละ ๒.๖๖ เท่านั้น เนื่องจากการผลิตส่วนใหญ่อาศัยปัจจัยทุน และพึ่งพาวัตถุดิบและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ โดยอัตราส่วนของการใช้วัตถุดิบนำเข้าต่อวัตถุดิบในประเทศของภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจาก ๑:๔ ในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๓ เป็น ๑:๑ ในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙ ทำให้ผู้ประกอบการไทยส่วนใหญ่เป็นเพียงผู้รับจ้างผลิต ส่งผลให้เกิดมูลค่าเพิ่มต่อประเทศต่ำ ยิ่งไปกว่านั้น แม้ว่าการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมขยายตัวอย่างรวดเร็ว สำหรับภาคบริการ ภาคบริการมีบทบาทสำคัญในการเป็นแหล่งจ้างงานขนาดใหญ่ของประเทศ โดยมีสัดส่วนแรงงานถึงร้อยละ ๔๕.๓ ของจำนวนผู้มีงานทำทั้งหมดในช่วง ๓ ปีแรกของแผน ๑๐ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๓๕.๕ ในช่วงแผน ๗ ซึ่งสอดคล้องกับการลดลงของแรงงานในภาคการเกษตร ทำให้แรงงานในภาคบริการส่วนใหญ่ยังคงเป็นแรงงานระดับล่าง ส่งผลให้สัดส่วนค่าตอบแทนแรงงานต่อมูลค่าเพิ่มค่อนข้างต่ำ และแม้ว่าอัตราการขยายตัวของผลิตภาพการผลิตรวมมีแนวโน้มดีขึ้น แต่หดตัวลงเฉลี่ยร้อยละ ๐.๙๔ ในช่วงระยะ ๓ ปีแรกของแผน ๑๐

ตารางที่ ๔-๔ ผลิตภาพการผลิตรายสาขาการผลิต

	ITP	เกษตรกรรม	อุตสาหกรรม	บริการและอื่นๆ
แผนฯ ๕ (๒๕๒๕-๒๕๒๙)	-๐.๑๐	๑.๑๘	-๐.๑๕	-๐.๘๖
แผนฯ ๖ (๒๕๓๐-๒๕๓๔)	๒.๓๘	๑.๓๖	๑.๓๕	๑.๖๑
แผนฯ ๗ (๒๕๓๕-๒๕๓๙)	-๐.๐๓	-๓.๓๗	๐.๔๔	-๑.๖๘
แผนฯ ๘ (๒๕๔๐-๒๕๔๔)	-๑.๗๔	-๑.๒๙	๐.๕๕	-๓.๗๗
แผนฯ ๙ (๒๕๔๕-๒๕๔๙)	๓.๓๒	-๐.๕๑	๔.๔๒	๒.๔๔
๓ ปีแรกแผนฯ ๑๐ (๒๕๕๐-๒๕๕๒)	-๐.๘๘	-๒.๗๘	-๑.๑๑	-๐.๙๔
เฉลี่ย (๒๕๒๕-๒๕๕๒)	๐.๕๙	-๐.๗๗	๑.๐๕	-๐.๕๐

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๔.๒ สมรรถนะทางเศรษฐกิจ

ในช่วงก่อนแผนฯ ฉบับที่ ๗ ประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง และเริ่มลดลงตั้งแต่ปี ๒๕๓๘ เพราะเริ่มสูญเสียความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านการผลิตที่เน้นการใช้แรงงานเป็นหลัก ในขณะที่เวียดนามไม่สามารถยกระดับห่วงโซ่มูลค่าไปสู่การผลิตที่เน้นการใช้องค์ความรู้และนวัตกรรม และแข่งขันกับประเทศที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยการผลิตบนฐานนวัตกรรม เช่น เกาหลี และไต้หวัน เป็นต้น ได้นอกจากนี้ประเทศต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญหลายประการ เริ่มจากวิกฤติการณ์เอเชียในปี ๒๕๔๐ ซึ่งประเทศไทยได้รับผลกระทบรุนแรงที่สุดรองจากประเทศอินโดนีเซีย และตามมาด้วยปัญหาวิกฤติการเงินของประเทศสหรัฐอเมริกาในปี ๒๕๕๑ ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสถาบันการเงินเป็นวงกว้าง เป็นผลให้ภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอย นอกจากนี้ยังเผชิญกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายในประเทศที่สำคัญคือ ความผันผวนทางการเมืองภายในประเทศ รัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศถึง ๔ ชุด และการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ รัฐบาลชุดต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับดำเนินมาตรการเสริมสร้างเศรษฐกิจส่วนรวมให้มีเสถียรภาพและมีภูมิคุ้มกันมากที่สุด ทำให้เสถียรภาพทางเศรษฐกิจของไทยอยู่ในเกณฑ์ดีต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นอัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำ อัตราการว่างงานต่ำจนอยู่ในระดับการจ้างงานเต็มที่ ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล เงินสำรองระหว่างประเทศอยู่ในระดับสูง เป็นต้น ซึ่งช่วยทำให้เศรษฐกิจไทยมีการฟื้นตัวอีกครั้ง ตารางที่ ๕-๓ แสดงให้เห็นว่าอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยช่วงก่อนวิกฤติเศรษฐกิจสูงมากคือในช่วงปี ๑๙๙๐-๑๙๙๕ แต่ในช่วงปี ๑๙๙๕-๒๐๐๐ ต้องเผชิญกับวิกฤติการเงิน และก็ฟื้นตัวขึ้นและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง เมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศเอเชีย พบว่าเงินมีอัตราการขยายทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน อินเดียมีแนวโน้มดีขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่ประเทศอื่นๆ ผันผวนตามสถานการณ์เศรษฐกิจโลก

ตารางที่ ๕-๕ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในแถบเอเชีย

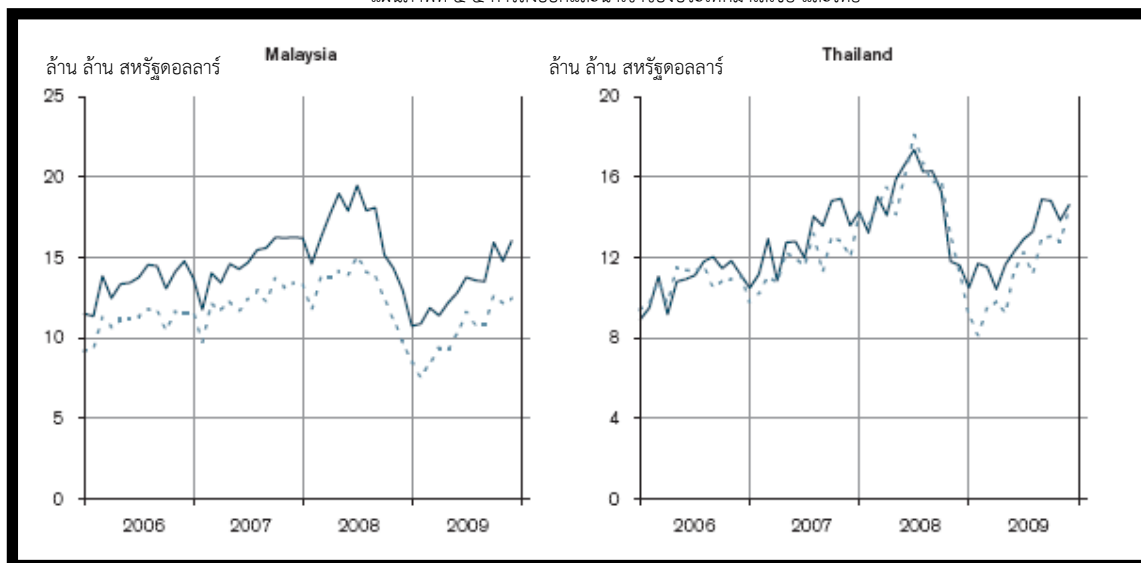
1990-1995		1995-2000		2000-2005		2005-2007	
China*	11.6	China*	8.3	Myanmar*	12.2	China*	11.1
Malaysia	9.1	Myanmar*	8.2	China*	9.5	Cambodia	10.0
Singapore	8.5	Cambodia	7.1	Cambodia	9.2	Mongolia	9.0
Thailand	8.3	Vietnam	6.7	Vietnam	7.4	India	8.9
Vietnam	7.9	Singapore	6.1	India	7.2	Vietnam	8.0
Indonesia	7.6	Lao PDR	6.0	Mongolia	6.6	Myanmar*	7.8
Korea	7.5	India	5.7	Lao PDR	6.5	Singapore	7.8
ROC	6.9	ROC	5.6	Iran	5.8	Lao PDR	7.6
Cambodia	6.7	Bangladesh	5.1	Bangladesh	5.6	Sri Lanka	7.1
Lao PDR	6.2	Sri Lanka	5.0	Thailand	5.1	Iran	6.6
Myanmar*	5.7	Iran	4.9	Pakistan	5.0	Hong Kong	6.5
Sri Lanka	5.3	Nepal	4.8	Malaysia	4.9	Bangladesh	6.4
Hong Kong	5.1	Malaysia	4.7	Indonesia	4.8	Philippines	6.2
Nepal	4.9	Korea	4.3	Philippines	4.8	Malaysia	5.9
India	4.8	Philippines	4.0	Korea	4.6	Pakistan	5.8
Pakistan	4.5	Mongolia	3.6	Singapore	4.6	Indonesia	5.8
Bangladesh	4.3	Pakistan	3.2	Hong Kong	4.5	ROC	5.2
Brunei*	3.0	Hong Kong	2.6	Sri Lanka	4.5	Korea	5.0
Fiji	2.6	Fiji	2.1	ROC	3.4	Thailand	5.0
Iran	2.5	Brunei*	1.5	Nepal	3.1	Nepal	4.3
Philippines	2.3	Japan	1.0	Fiji	2.6	Brunei*	2.6
Japan	1.4	Indonesia	0.8	Brunei*	2.6	Japan	2.1
Mongolia	-1.8	Thailand	0.5	Japan	1.4	Fiji	-1.7

ที่มา : Productivity Data Book ๒๐๑๐ APO (Asia Productivity Organization)

อย่างไรก็ตาม การขยายตัวทางเศรษฐกิจไม่ได้เกิดขึ้นจากการยกระดับห่วงโซ่มูลค่าหรือพัฒนาผลิตภาพการผลิตให้สูงขึ้น แต่เกิดจากปัจจัยที่ส่งผลกระทบสั้น ทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยผันผวนและไม่ต่อเนื่องเหมือนในอดีต ซึ่งมีสาเหตุพอสรุปได้ดังนี้

๔.๒.๑ ความสามารถในการส่งออกของไทยยังอ่อนแอเมื่อเทียบกับต่างประเทศ ประเทศไทยมีการส่งออกน้อยกว่าการนำเข้า ทำให้ขาดดุลการค้า อย่างไรก็ตามแม้ว่าการส่งออกทั้งสินค้าและการค้าบริการมีการปรับตัวในระดับสูงขึ้น แต่ส่วนใหญ่เกิดจากการอ่อนตัวของค่าเงินบาท เช่น ช่วงเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในกลางปี ๒๕๔๐ รัฐบาลปล่อยค่าเงินบาทลอยตัว ทำให้มูลค่าการส่งออกของไทยขยายตัวอย่างมาก แต่การขยายตัวผืนผวนไม่ต่อเนื่อง รวมทั้งเมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียน เช่น มาเลเซีย พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันเท่าไร

แผนภาพที่ ๔-๔ การส่งออกและนำเข้าของประเทศไทยและมาเลเซีย

ที่มา : World Trade Report ๒๐๑๐

การส่งออกของไทยผืนผวนตามสถานการณ์ตลาดโลก และการส่งออกเป็นปัจจัยหลักปัจจัยหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทย โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมของไทยมีอิทธิพลต่อการส่งออก โดยมากกว่าร้อยละ ๘๐ ของการส่งออกสินค้าและบริการทั้งหมดเป็นสินค้ามาจากภาคอุตสาหกรรม ซึ่งกระจุกตัวอยู่ใน ๔ กลุ่มอุตสาหกรรม คือ ปิโตรเลียม อิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า มีสัดส่วนของการผลิตสูงถึงร้อยละ ๔๑.๘ ของภาคอุตสาหกรรมทั้งหมด โดยเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมของนักลงทุนต่างชาติเป็นหลัก และส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่ต้องพึ่งพาตลาดต่างประเทศ แม้ว่าจะเริ่มส่งออกไปในตลาดในแถบเอเชียมากขึ้น แต่ตลาดหลักยังคงอยู่ที่ประเทศพัฒนา ได้แก่ ญี่ปุ่น ยุโรป สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่มีอำนาจการต่อรองทางการค้าสูง ทำให้มีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบจากความผันผวนหรือความไม่มีเสถียรภาพของตลาดต่างประเทศได้

ดังนั้นศักยภาพการส่งออกของไทยขึ้นอยู่กับปัจจัย ๒ ปัจจัยหลักคือ ๑) อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และ ๒) ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ เช่น ค่าจ้างแรงงานราคาถูก เป็นต้น แต่ในปัจจุบันประเทศสูญเสียความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ ในขณะเดียวกันยังไม่สามารถยกระดับความสามารถในการแข่งขันที่เกิดจากการได้เปรียบเชิงแข่งขันที่เน้นการพัฒนาเทคโนโลยี ทักษะแรงงาน ระบบบริหารจัดการที่ดี และการสร้างมูลค่าเพิ่ม เมื่อเทียบกับบางประเทศในกลุ่มอาเซียน เช่น มาเลเซีย และเมื่อเทียบกับประเทศที่ขับเคลื่อนการพัฒนาด้วยนวัตกรรม จึงทำให้ความสามารถส่งออกของไทยขึ้นกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราเป็นหลัก ซึ่งไม่ใช่วิธีการที่ผลักดันให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

๔.๒.๒ การย้ายฐานการผลิตไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน ที่สามารถใช้ศักยภาพความได้เปรียบดึงดูดลงทุนจากต่างประเทศ

ประเทศไทยต้องเผชิญกับคู่แข่งในการดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศ แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์การส่งเสริมการลงทุนเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ เช่น การส่งเสริมการลงทุนในส่วนของการบริการทางการเงิน และการบริการทางภาษีของไทยพัฒนาไปมากพอสมควรและไม่่น้อยกว่า

ประเทศคู่แข่งกัน เป็นต้น แต่การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศหรือ FDI ก็ยังมีแนวโน้มลดลงและอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าประเทศจีน และสิงคโปร์

ตารางที่ ๔-๖ การลงทุนจากต่างประเทศ และการลงทุนในต่างประเทศ

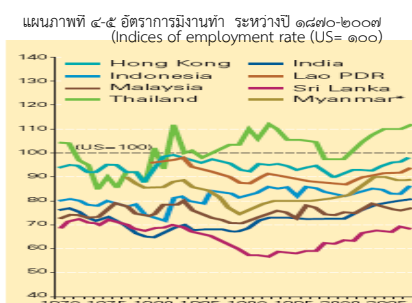
ล้านเหรียญสหรัฐ

ประเทศ	FDI inflows			FDI outflows		
	๒๐๐๗	๒๐๐๘	๒๐๐๙	๒๐๐๗	๒๐๐๘	๒๐๐๙
จีน	๘๓,๕๒๑	๑๐๘,๓๑๒	๑๕๔,๘๓๘	๒๒,๔๖๙	๕๒,๑๕๐	๔๘,๐๐๐
เกาหลี	๒,๖๒๘	๘,๔๐๙	๕,๘๔๔	๑๕,๖๒๐	๑๘,๙๔๓	๑๐,๕๗๒
อินโดนีเซีย	๖,๙๒๘	๙,๓๑๘	๔,๘๗๗	๔,๖๗๕	๕,๙๐๐	๒,๙๔๙
มาเลเซีย	๘,๕๓๘	๗,๓๑๘	๑,๓๘๑	๑๑,๒๘๐	๑๔,๙๘๘	๘,๐๓๘
สิงคโปร์	๓๕,๗๗๘	๑๐,๙๑๒	๑๖,๘๐๙	๒๗,๖๔๕	๘,๔๗๘	๕,๙๗๙
เวียดนาม	๖,๗๓๙	๘,๐๕๐	๔,๕๐๐	๑๕๐	๑๐๐	๑๑๒
ฟิลิปปินส์	๒,๙๑๖	๑,๕๔๔	๑,๙๔๘	๓,๕๓๖	๒๕๙	๓๕๙
ไทย	๑๑,๓๕๕	๘,๕๔๔	๕,๙๔๙	๒,๘๕๐	๒,๕๖๐	๓,๘๑๘

อย่างไรก็ตามแนวโน้มการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการลดปัญหาโลกร้อนด้วยการปรับปรุงกระบวนการผลิตทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการผลิตสินค้าและบริการที่สะอาด จึงทำให้ UNCTAD ประมาณการไหลเข้าของ FDI ในประเทศต่างๆ ทั่วโลกจะมุ่งเน้นไปที่การลงทุนที่เกิดคาร์บอนต่ำในสามธุรกิจคาร์บอนต่ำคือ อุตสาหกรรมการผลิตที่ใช้วัตถุดิบทดแทน อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีคาร์บอนต่ำ และอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบหมุนเวียน ซึ่งประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศเชื่อว่า บริษัทข้ามชาติจะเป็นผู้ที่สามารถขยายและยกระดับความสามารถในยกระดับการผลิต เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันการส่งออก และจะช่วยปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำได้ ดังนั้นในปี ๒๕๕๓ จะมีการไหลเข้าของ FDI คาร์บอนต่ำสูงประมาณ ๙๐ ล้านล้านบาท

๔.๒.๓ อัตราการว่างงานต่ำหรือมีอัตราการจ้างงานสูงกว่าหลายประเทศ

ประเทศไทยมีอัตราการว่างงานอยู่ในระดับต่ำหรือมีอัตราการจ้างงานทำสูงกว่าประเทศเพื่อนหลายประเทศ แม้แต่ประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐ เป็นต้น ทั้งส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าแม้ว่าประเทศมีการปรับโครงสร้างการผลิตและบริการจากเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรมและบริการ แต่โครงสร้างการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและบริการยังเน้นการใช้แรงงานเป็นหลัก ประกอบกับภาคเกษตรยังเป็นภาคที่มีการจ้างงานขนาดใหญ่ของไทย

ที่มา : Productivity Data Book ๒๐๑๐ APO

๔.๒.๔ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจยังกระจุกตัว

อยู่ในเมืองและภาคกลางของประเทศไทย

เมื่อพิจารณาสถานภาพการพัฒนาเศรษฐกิจ ภาคอุตสาหกรรม และบริการในระดับพื้นที่ พบว่าภาคกลางเป็นภาคที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคสูงที่สุด ร้อยละ ๔๖.๒ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ รองลงมาคือ กรุงเทพฯ มีผลิตภัณฑ์มวลรวมเท่ากับร้อยละ ๒๗.๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ส่วนที่เหลือกระจายตัวอยู่ใน ๓ ภาคคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสัดส่วนร้อยละ ๙.๘ ภาคใต้มีสัดส่วนร้อยละ ๘.๘ และภาคเหนือมีสัดส่วนร้อยละ ๘.๒ โดย สาขาอุตสาหกรรม ภาคกลาง มีผลิตภัณฑ์มวลรวมสาขานี้สูงที่สุดร้อยละ ๗๓.๘ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมสาขาอุตสาหกรรมทั้งประเทศ เพราะเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นด้านการลงทุนและและใช้แรงงานในภาคอุตสาหกรรมสูงสุด คือ สมุทรปราการ สมุทรสาคร ชลบุรี และระยอง ฉะเชิงเทรา ปทุมธานี และ นครปฐม พระนครศรีอยุธยาและนนทบุรี รองลงมาคือ กรุงเทพฯ และภาคเหนือ มี เชียงใหม่ สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความหนาแน่นอยู่ที่ นครราชสีมา อุบลราชธานี ขอนแก่น

การที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในภาคกลาง มีสาเหตุที่สำคัญคือ ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน (ขนส่ง พลังงาน และน้ำ) เมื่อนำปัจจัยขนส่ง พลังงาน และน้ำ มาพิจารณารวมกันเพื่อกำหนดระดับความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ พบว่า เป็นกลุ่มจังหวัดเดียวกันกับกลุ่มที่มีความหนาแน่น

ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กล่าวคือกลุ่มจังหวัดที่มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานในลำดับดีและปานกลาง จะกระจายทั่วประเทศ โดยกลุ่มที่มีลำดับดีที่สุด จะอยู่ที่ กรุงเทพฯ และภาคกลาง(ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ พระนครศรีอยุธยา ราชบุรี) ในขณะที่ ภาคใต้ (สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสงขลา) และภาคเหนือ อยู่ที่ ลำปาง นครสวรรค์ เชียงใหม่ และตาก ในขณะที่ ภาคอีสาน ได้แก่ ขอนแก่น นครราชสีมา สำหรับกลุ่มจังหวัดที่มีความพร้อมในลำดับต่ำ มีไม่กี่จังหวัด ภาคกลาง ได้แก่ สิงห์บุรี ในขณะที่ ภาคเหนือ มี พะเยา และลำพูน ภาคอีสาน ที่หนองบัวลำภู ยโสธร อำนาจเจริญ มหาสารคาม กาฬสินธุ์ มุกดาหาร แสดงให้เห็นว่าในภาพรวมประเทศไทยมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลางถึงดี

ซึ่งเป็นผลให้กลุ่มจังหวัดเหล่านั้นต้องเผชิญกับปัญหามลพิษ โดย ได้นำปัจจัยการปล่อยมลพิษทางน้ำ ทางอากาศ ของเสียอันตราย จากโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งปัญหาการร้องเรียนเรื่องมลพิษ มาพิจารณารวมกัน พบว่า กรุงเทพฯ และจังหวัดในภาคกลาง (สมุทรปราการ สมุทรสาคร ระยอง ปทุมธานี นครปฐม ชลบุรี สระบุรี พระนครศรีอยุธยา นนทบุรี ราชบุรี และฉะเชิงเทรา) ภาคใต้มีที่จังหวัดสงขลา และภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดนครราชสีมา ในขณะที่ภาคเหนือมี ๒ จังหวัดคือ แพร่ และลำพูน ที่กำลังเผชิญกับปัญหามลพิษ

๔.๒.๕ ประเทศไทยยังถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการขับเคลื่อนด้วยการลงทุน โดย WEF ได้จัดทำลำดับขั้นของการพัฒนาประเทศ เพื่อแบ่งประเทศตามศักยภาพที่มีอยู่ โดยมีหลักเกณฑ์ ๒ หลักคือ รายได้ต่อหัว และสัดส่วนการส่งออกสินค้าแร่ต่อการส่งออกทั้งหมด ซึ่งประเทศไทยถูกจัดให้อยู่กลุ่มที่ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจด้วยการลงทุน (Investment-Driven Economy) เป็นระบบเศรษฐกิจที่เน้นการผลิตสินค้าและบริการที่มีมาตรฐานเป็นปัจจัยในการสร้างความได้เปรียบเชิงแข่งขัน (Competitive Advantage) สินค้าและบริการที่ผลิตส่วนใหญ่จะล้นซบซ้อนมากขึ้น แต่เทคโนโลยีการผลิตและการออกแบบยังต้องพึ่งพิงต่างประเทศ ผ่านการซื้อ การร่วมทุน การลงทุนจากต่างประเทศ และการลอกเลียนแบบ แต่การผลิตในระบบเศรษฐกิจขั้นนี้มีความสามารถในการพัฒนาปรับปรุงเทคโนโลยี ทำให้ระดับศักยภาพในการแข่งขันในห่วงโซ่มูลค่ามากขึ้น และสภาพแวดล้อมทางธุรกิจโดยรวมจะก่อให้เกิดการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและวิธีการผลิตที่ทันสมัย แต่ส่วนใหญ่ยังคงเป็นผู้ผลิตรับจ้างอยู่ อย่างไรก็ตามยังคงต้องพึ่งพาการส่งออกเป็นหลัก จึงทำให้ระบบเศรษฐกิจอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกสูง ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกับประเทศมาเลเซีย และจีน

๑ ท็อปเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยปัจจัยพื้นฐาน	กำลังเคลื่อนผ่านจาก ๑ ไป ๒	ท็อปเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยการลงทุน	กำลังเคลื่อนผ่านจาก ๒ ไป ๓	ท็อปเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม
Bangladesh Benin Bolivia Burkina Faso Burundi Cambodia Cameroon Chad Côte d'Ivoire Ethiopia Gambia, The Ghana Honduras India Kenya Kyrgyz Republic Lesotho Madagascar Malawi Mali Mauritania Moldova Mongolia Mozambique Nepal Nicaragua Nigeria Pakistan Philippines Rwanda Senegal Tajikistan Tanzania	Algeria Angola Armenia Azerbaijan Botswana Brunei Darussalam Egypt Georgia Guatemala Guyana Indonesia Iran, Islamic Rep. Jamaica Kazakhstan Kuwait Libya Morocco Paraguay Qatar Saudi Arabia Sri Lanka Swaziland Syria Ukraine Venezuela	Albania Argentina Bosnia and Herzegovina Brazil Bulgaria Cape Verde China Colombia Costa Rica Dominican Republic Ecuador El Salvador Jordan Lebanon Macedonia, FYR Malaysia Mauritius Mexico Montenegro Namibia Panama Peru Romania Russian Federation Serbia South Africa Thailand Tunisia Turkey	Bahrain Barbados Chile Croatia Estonia Hungary Latvia Lithuania Oman Poland Puerto Rico Slovak Republic Taiwan, China Trinidad and Tobago Uruguay	Australia Austria Belgium Canada Cyprus Czech Republic Denmark Finland France Germany Greece Hong Kong SAR Iceland Ireland Israel Italy Japan Korea, Rep. Luxembourg Malta Netherlands New Zealand Norway Portugal Singapore Slovenia Spain Sweden Switzerland United Arab Emirates United Kingdom United States

๔.๒.๖ รายได้ต่อหัวของประชากรไทยไม่สูง และต่ำกว่าประเทศพัฒนาแล้ว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ถึง ๕ เท่าตัว ญี่ปุ่น ๔ เท่าตัว และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในแถบเอเชีย เช่น เกาหลี มาเลเซีย ประเทศ

ไทยก็ยังมีย GDP ต่อหัวประชากรที่ต่ำกว่ามาก ดังตารางที่ ๕-๓ แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีมาตรฐานการดำรงชีวิตไม่สูง

ตารางที่ ๕-๓ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

Country	GDP Growth	GDP per capita Growth	GNI per capita	Rank
USA	๐.๔	-๐.๕	๔๗,๙๓๐	๑๕
Japan	-๐.๗	-๐.๖	๓๘,๑๓๐	๓๑
Singapore	๑.๑	-๔.๑	๓๔,๗๖๐	๓๓
Korea	๒.๒	๑.๙	๒๑,๕๓๐	๔๙
Russia Federation	๕.๖	๕.๗	๙,๖๖๐	๗๕
Brazil	๕.๑	๔.๑	๗,๓๐๐	๘๓
Malaysia	๔.๖	๒.๙	๗,๒๕๐	๘๔
Thailand	๒.๕	๑.๘	๓,๖๗๐	๑๑๘
China	๙	๘.๔	๒,๙๔๐	๑๒๗
Philippines	๓.๘	๒	๑,๘๙๐	๑๔๔
Indonesia	๖.๑	๔.๘	๑,๘๘๐	๑๔๕
India	๖.๑	๔.๗	๑,๐๔๐	๑๖๒
Vietnam	๖.๒	๔.๙	๘๙๐	๑๗๓
Lao PDR	๗.๕	๕.๕	๗๖๐	๑๗๕
Cambodia	๖.๗	๕	๖๔๐	๑๗๙

ที่มา World Development Indicator ๒๐๑๐

๔.๒.๗ ผลผลิตภาพแรงงานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง เช่นเดียวกับการเจริญเติบโตของ GDP

โดย ในปี ๑๙๙๐- ๑๙๙๕ เป็นช่วงที่ประเทศไทยมีอัตราการเจริญทางเศรษฐกิจสูงสุด และตกลงอย่างรวดเร็วในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ และกลับฟื้นตัวขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะเผชิญกับวิกฤติทางการเงินจากต่างประเทศอีกหลายครั้งก็ตาม อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่า

ตารางที่ ๔-๘ ผลผลิตภาพแรงงาน (Annual growth rate of GDP at constant basic prices per hour using the ๒๐๐๕ PPPs)

1990-1995		1995-2000		2000-2005		2005-2007	
China*	10.6	China*	7.1	Myanmar*	10.2	China*	10.3
Thailand	8.3	Myanmar*	5.8	China*	8.1	Myanmar*	6.9
Indonesia	6.5	ROC	4.7	Vietnam	4.8	India	6.7
Malaysia	6.4	Vietnam	4.1	India	4.1	Cambodia	6.3
Vietnam	5.6	Bangladesh	3.9	Lao PDR	4.0	Mongolia	6.2
Singapore	5.2	Korea	3.6	Indonesia	3.8	Vietnam	6.1
ROC	5.1	Lao PDR	3.6	Singapore	3.7	Sri Lanka	5.2
Korea	5.1	Cambodia	3.5	Cambodia	3.5	Philippines	5.0
Cambodia	4.2	India	3.1	Hong Kong	3.3	Lao PDR	4.7
Sri Lanka	4.1	Mongolia	2.5	Malaysia	3.1	Hong Kong	4.3
Hong Kong	3.7	Philippines	2.4	Korea	2.8	Bangladesh	4.2
Myanmar*	3.5	Singapore	1.9	Mongolia	2.7	Korea	3.8
Pakistan	3.5	Sri Lanka	1.7	Thailand	2.6	Thailand	3.6
Lao PDR	3.4	Nepal	1.6	Sri Lanka	2.6	Malaysia	3.5
Bangladesh	2.9	Fiji	1.5	ROC	2.2	ROC	3.4
Nepal	2.4	Japan	1.5	Fiji	2.0	Iran	2.7
India	2.1	Malaysia	0.9	Iran	2.0	Indonesia	2.7
Iran	1.9	Hong Kong	0.6	Pakistan	1.9	Singapore	2.6
Japan	0.6	Iran	0.6	Bangladesh	1.9	Japan	1.7
Fiji	0.3	Pakistan	0.4	Japan	1.7	Nepal	1.7
Brunei*	-0.3	Thailand	0.1	Philippines	1.1	Pakistan	0.9
Philippines	-0.4	Indonesia	-1.5	Nepal	0.5	Brunei*	-1.7
Mongolia	-1.3	Brunei*	-1.7	Brunei*	-0.5	Fiji	-2.8

ซึ่งผลิตภาพที่ต่ำกว่าประเทศคู่แข่งดังกล่าวข้างต้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ การลดลงของขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย เพราะเป็นปัจจัยชี้วัดที่องค์กรระหว่างประเทศโดยเฉพาะ IMD ให้น้ำหนักสูงมาก ถ้าประเทศไทยไม่พัฒนาเศรษฐกิจด้วยการใช้นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ก็จะทำให้ความสามารถในการแข่งขันระหว่างไทยกับประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมห่างออกไปเรื่อยๆ

๑) ประเทศไทยยังพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมน้อย การลงทุนพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทยเมื่อเทียบกับประเทศที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงอย่างประเทศญี่ปุ่นยังห่างไกลมาก และเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านต่ำกว่ามาเลเซียในทุกด้าน แต่สูงกว่าอินโดนีเซียในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี แต่ด้านนวัตกรรมแยกว่ามาก

ตารางที่ ๔-๙ ลำดับความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม

ตัวชี้วัด และลำดับ	อินโดนีเซีย	อินเดีย	จีน	ญี่ปุ่น	มาเลเซีย	ไทย
Science Infrastructure (IMD)	๔๘	๓๔	๑๐	๒	๒๗	๔๐
Technology Infrastructure (IMD)	๕๒	๓๘	๒๒	๒๓	๑๙	๔๘
Innovation (WEF)	๓๙	๓๐	๒๖	๔	๒๔	๕๗

ที่มา IMD ๒๐๑๐ และ WEF ๒๐๐๙-๒๐๑๐

การประเมินภาพรวมเศรษฐกิจไทยในบริบทของการแข่งขันทางเศรษฐกิจของโลก โดยพิจารณาจากตัวชี้วัดข้างต้น สรุปได้ว่าประเทศไทยประสบความสำเร็จในเรื่องของการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ จนทำให้เศรษฐกิจของไทยเริ่มมีการขยายตัว แต่การขยายตัวดังกล่าวมีลักษณะผันผวนและชะลอตัว ซึ่งมีสัญญาณและตัวชี้วัดหลายประการที่บ่งชี้ว่าประเทศไทยสูญเสียความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) ให้กับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เวียดนาม เป็นต้น เพราะมีปัจจัยการผลิต เช่น ค่าแรงงานราคาถูกกว่า เป็นต้น ในขณะที่ตัวชี้วัดยังไม่สามารถสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน (Competitive Advantage) เพราะขาดศักยภาพและองค์ความรู้ชั้นสูง โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับระบบการผลิต เมื่อเทียบกับประเทศที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมยังห่างไกลมาก จึงทำให้ผลิตภาพการผลิตทั้งภาพรวมและภาคการผลิตและบริการต่ำมากเมื่อเทียบกับต่างประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การยกระดับมาตรฐานการครองชีพของไทยให้สูงขึ้น ในปัจจุบันยังอยู่ในระดับต่ำ ในขณะที่ตัวชี้วัดผู้ประกอบการของไทยกำลังสูญเสียส่วนแบ่งในตลาดโลก สะท้อนได้จากความสามารถในการส่งออกของไทยชะลอตัว แม้ว่าปรับตัวดีขึ้นมากหลังวิกฤติเศรษฐกิจ นอกจากนี้การขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของไทยยังขึ้นอยู่กับความสามารถในการดึงดูดให้บริษัทต่างชาติเข้ามาลงทุนเพื่อยกระดับการผลิตและการให้บริการที่สร้างมูลค่าด้วยองค์ความรู้แบบก้าวกระโดด ปัจจุบันยังไม่สามารถยกระดับการผลิตและการให้บริการด้วยการใช้ทักษะและองค์ความรู้ชั้นสูงในระดับที่สามารถแข่งขันกับประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม แม้แต่มาเลเซียซึ่งมีระดับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่สูงกว่าประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีปัญหาความไม่สงบทางการเมือง และปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการและชุมชนในประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อม ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับประเทศคู่แข่งที่ปัจจุบันสามารถดึงดูดให้บริษัทต่างชาติเข้าไปลงทุนได้มากกว่า แม้ว่าข้อเสนอสิ่งจูงใจการลงทุนของไทยได้ปรับปรุงได้ทัดเทียมกับประเทศคู่แข่งแล้วก็ตาม

ดังนั้นการสร้างความสามารถได้เปรียบเชิงแข่งขัน เพื่อยกระดับผลิตภาพการผลิต (Productivity) ให้มีศักยภาพและสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ การสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุนและการประกอบธุรกิจ รวมทั้งการสร้างและใช้นวัตกรรม/ความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างสรรค์สินค้าและบริการใหม่ๆ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน จนทำให้เกิดโอกาสใหม่ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับระบบเศรษฐกิจ จึงเป็นโจทย์สำคัญสำหรับประเทศไทย ซึ่งจะได้นำวิเคราะห์ในรายละเอียดต่อไป

๕. การวิเคราะห์พื้นฐานทางเศรษฐกิจจุลภาค (Micro Economic Foundation)

นักเศรษฐศาสตร์จุลภาคหลายท่าน เช่น M.E. Porter เป็นต้น เชื่อว่าปัจจัยที่กำหนดความสามารถในการแข่งขันเพื่อสนับสนุนการเติบโตของภาคการผลิตและบริการของประเทศ ได้แก่ พื้นฐานทางเศรษฐกิจมหภาค ซึ่งเป็นฐานรากของการพัฒนาประเทศ และพื้นฐานทางเศรษฐกิจจุลภาค ซึ่งเป็นบริบทที่สำคัญให้การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต ผลิตภาพการผลิต เพื่อผลักดันและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยสามารถแบ่งการวิเคราะห์เป็น ๒ ส่วน คือ ความซับซ้อนและทันสมัยในการดำเนินธุรกิจและกลยุทธ์ของบริษัท และคุณภาพและปริมาณของปัจจัยแวดล้อมขององค์กรธุรกิจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประเทศจะมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงได้นั้น ขึ้นอยู่กับศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันขององค์กร/บริษัทธุรกิจในประเทศ ซึ่งถ้าสูงจะสะท้อนจากการมีผลิตภาพการ

๔๔ และเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ประเทศไทยต่ำกว่าญี่ปุ่น สิงคโปร์ จีน และมาเลเซียในทุกด้าน และต่ำกว่าอินโดนีเซียและเวียดนามมากในเรื่องของการลงทุนวิจัยและพัฒนาขององค์กรธุรกิจ (ดูตารางที่ ๕-๑)

ตารางที่ ๕-๑ ความสามารถในการแข่งขันด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมขององค์กรธุรกิจ

ปัจจัย/ประเทศ	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	จีน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	เวียดนาม	ไทย
ความสามารถในการดูดซับเทคโนโลยี	๒	๑๓	๔๗	๖๕	๓๗	-	๖๑
บริษัทต่างประเทศนำเทคโนโลยีใหม่เข้ามาในประเทศ	๕๗	๒	๗๗	๔๙	๘	๔๘	๕๐
การได้มาซึ่งเทคโนโลยีเกิดจากการลงทุนวิจัยและพัฒนาโดยองค์กรธุรกิจเป็นส่วนใหญ่	๑	๑๘	๒๒	๔๔	๒๕	๓๓	๕๙
การลงทุนวิจัยและพัฒนา	๒	๘	๒๓	๒๘	๑๙	๒๗	๔๗
ความร่วมมือทำวิจัยและพัฒนาระหว่างองค์กรธุรกิจกับสถาบันการศึกษา	๒๐	๔	๒๓	๔๓	๒๒	๕๙	๔๔

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า บริษัทส่วนใหญ่ โดยเฉพาะบริษัทขนาดเล็กในประเทศมุ่งเน้นการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีระดับที่ไม่สูงและนิยมซื้อเทคโนโลยีและเครื่องจักรจากต่างประเทศมาใช้ในการผลิต สำหรับบริษัทขนาดใหญ่จะเป็นบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนเพื่อใช้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิต โดยบริษัทแม่ในต่างประเทศได้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับบริษัทไทยในระดับหนึ่ง แต่เนื่องจากความสามารถในการดูดซับเทคโนโลยีของไทยอยู่ในระดับต่ำ อีกทั้งในอดีตบริษัทข้ามชาติยังไม่ได้ย้ายหน่วยงานด้านการออกแบบหรือวิจัยและพัฒนาเข้ามาในประเทศ จึงทำให้ไม่สามารถยกระดับความสามารถในการผลิตเทคโนโลยีเป็นของตนเองได้ อย่างไรก็ตามปัจจุบันมีการย้ายศูนย์วิจัยอุตสาหกรรมยานยนต์มาในประเทศไทยบ้างแล้ว รัฐต้องเร่งผลักดันให้องค์กรธุรกิจเอกชนพัฒนาศักยภาพในการดูดซับเทคโนโลยีให้สูงขึ้น

๕.๑.๓ การลงทุนพัฒนาทรัพยากรบุคคลมีน้อยมาก องค์กรธุรกิจของไทยส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับการลงทุนพัฒนาทรัพยากรบุคคล เนื่องจากต้องเผชิญกับปัญหาการเปลี่ยนงานของแรงงานไปอยู่กับบริษัทอื่นสูง จึงทำให้บริษัทเห็นการพัฒนาทรัพยากรเป็นค่าใช้จ่ายมากกว่าการลงทุน ปัจจุบันแม้ว่ารัฐบาลพยายามส่งเสริมให้บริษัทเอกชนลงทุนพัฒนาบุคคลมากขึ้น เช่น การให้สิทธิทางภาษีต่างๆ เป็นต้น แต่มีผู้มาขอใช้สิทธิไม่มากนัก นอกจากนี้ผลการจัดอันดับของ WEF ในปี ๒๐๑๐ พบว่าบริษัทไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร และการฝึกอบรมอยู่ในอันดับที่ ๖๒ ซึ่งต่ำกว่าประเทศ ญี่ปุ่น (๕) สิงคโปร์ (๒) มาเลเซีย (๑๖) อินโดนีเซีย (๓๓) เวียดนาม (๔๖) และจีน (๕๐)

๕.๑.๔ บริษัทไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาช่องทางการกระจายสินค้าไม่มาก แม้ว่าบริษัทขนาดใหญ่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาในด้านนี้ เช่น บริษัทปูนซิเมนต์ไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาช่องทางการกระจายสินค้าทั้งในและต่างประเทศ เพราะบริษัทเหล่านี้มีบริษัทย่อยหลายแห่ง เป็นต้น แต่โดยภาพรวมกลายเป็นจุดอ่อนของบริษัทไทยส่วนใหญ่ ซึ่ง WEF จัดให้ประเทศอยู่ในอันดับที่ ๖๒ ซึ่งต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่น (๒) มาเลเซีย (๓๑) อินโดนีเซีย (๓๙) และจีน (๔๕)

๕.๑.๕ การพัฒนาและสร้างตราสินค้าของบริษัทมีน้อย เนื่องจากบริษัทไทยส่วนใหญ่เป็นบริษัทขนาดเล็กที่รับจ้างผลิตให้แก่บริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นเจ้าของตราสินค้าเพื่อการส่งออก และบริษัทไทยไม่ต้องการรับภาระความเสี่ยงจากการส่งออก จึงทำให้ไม่สนใจที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าด้วยการพัฒนาตราสินค้าเป็นของตนเอง

๕.๑.๗ การบริหารจัดการอย่างมืออาชีพมีน้อย ซึ่งผลจากการสำรวจของ WEF พบว่า บริษัทไทยเลือกผู้จัดการเข้ามาบริหารองค์กรธุรกิจพิจารณาจากความสัมพันธ์ของความเป็นเพื่อนหรือญาติสนิทมากกว่าพิจารณาความเป็นมืออาชีพและมีคุณธรรม โดยจัดให้ไทยอยู่ในอันดับที่ ๖๑ ซึ่งต่ำกว่าสิงคโปร์ (๘) และมาเลเซีย (๒๙)

สรุป บริษัทของไทยส่วนใหญ่ยังเน้นการพัฒนาการผลิตและบริการจากความได้เปรียบจากการมีค่าจ้างแรงงานและวัตถุดิบราคาถูก มากกว่าการสร้างรายได้เปรียบจากการแข่งขัน ซึ่งต้องพัฒนาที่รากฐานของการพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน โดยการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ขององค์กรธุรกิจ ที่เน้นการสร้างศักยภาพและองค์ความรู้ของบุคลากรให้มีความคิดสร้างสรรค์ และสร้างนวัตกรรม ให้สามารถผลิตสินค้าและบริการอย่างสร้างสรรค์ เป็นมิตรกับชุมชนและสิ่งแวดล้อม กล่าวคือต้องลงทุนวิจัยและพัฒนา โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีความเป็นมืออาชีพ สร้างตราสินค้า ตลอดจนการพัฒนาช่องทางการจำหน่ายสินค้า

อย่างไรก็ตามปัจจุบันมีบริษัทไทยขนาดใหญ่สามารถดำเนินธุรกิจและกลยุทธ์ได้อย่างซับซ้อน ดังนั้นรัฐบาลควรส่งเสริมให้มีการขยายศักยภาพดังกล่าวไปสู่บริษัทขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างกว้างขวาง เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของไทยให้สูงขึ้นอย่างยั่งยืนในระยะต่อไป

๕.๒ การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจขององค์กรให้สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก

การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจ จะประยุกต์ใช้หลักการวิเคราะห์คุณภาพของปัจจัยแวดล้อมธุรกิจ ตามแนวคิดของ Prof. Michael E. Porter และ Prof. Linsu Kim ที่เห็นว่าปัจจัยพื้นฐานที่ต่างๆ เหล่านี้มีอิทธิพลต่อการดำเนินธุรกิจขององค์กรซึ่งจะเป็นได้ทั้งอุปสรรคและปัจจัยเอื้อต่อการดำเนินธุรกิจและกลยุทธ์ในยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลกได้ ซึ่งปัจจัยพื้นฐานที่กำหนดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมหรือองค์กรมีทั้งหมด ๔ กลุ่มปัจจัยดังนี้คือ

๕.๒.๑ เงื่อนไขของปัจจัยการผลิต (Factor Conditions) ได้แก่

๑) ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทยเพิ่มขึ้น แต่ยังคงเผชิญปัญหาผลิตภาพการผลิตของวัยแรงงาน ความไม่สอดคล้องระหว่างปริมาณการผลิตกับความต้องการกำลังคน และปัญหาขาดแคลนแรงงานทั้งคุณภาพและปริมาณ รวมทั้งปัญหาทักษะด้านภาษาของไทยยังต่ำ

๑.๑) ผลิตภาพการผลิตของวัยแรงงานต่ำ แม้ว่า ปี ๒๕๕๑ คนไทยมีอายุคาดหมายเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น ๗๕.๖ ปี มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัย ๑๕-๕๙ ปี เพิ่มขึ้นเป็น ๘.๙ ปี นอกจากนี้ **กลุ่มวัยแรงงาน** ภาพรวมกำลังแรงงานมีการศึกษาสูงขึ้น โดยปี ๒๕๕๑ มีกำลังแรงงานจบการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๔๓.๑ อย่างไรก็ตามอัตราการเพิ่มของผลิตภาพแรงงานในช่วงปี ๒๕๕๐ - ๒๕๕๑ โดยเฉลี่ยยังคงอยู่ในระดับต่ำ เพียงร้อยละ ๑.๘ นับเป็นจุดอ่อนต่อการขยายการผลิตในภาคอุตสาหกรรมและผลิตภาพโดยรวม และเมื่อเทียบกับต่างประเทศพบว่าในปี ๒๐๐๕-๒๐๐๗ ประเทศไทยมีผลิตภาพการผลิตแรงงานที่ต่ำกว่า จีน อินเดีย เวียดนาม เป็นต้น ไม่แตกต่างจากมาเลเซีย และดีกว่าอินโดนีเซีย

ตารางที่ ๖-๒ ปัจจัยชี้วัดด้านคุณภาพในการศึกษา

ประเทศ/ปัจจัยชี้วัด	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	จีน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	เวียดนาม	ไทย
อัตราการลงทะเบียนเรียนในระดับประถมศึกษา	๓	๓๖	๖	๕๖	๒๘	๗๑	๕๓
อัตราการลงทะเบียนเรียนในระดับมัธยมศึกษา	๒๔	๑๗	๘๙	๙๓	๙๘	๑๐๐	๘๒
อัตราการลงทะเบียนเรียนระดับอุดมศึกษา	๓๒	๒๙	๘๐	๙๐	๗๑	๑๐๗	๔๓
ค่าใช้จ่ายครูต่อนักเรียนในระดับประถมศึกษา	๔๐	๔๗	-	๔๓	๒๖	-	๓๙
ค่าใช้จ่ายครูต่อนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา	๒๘	๔๗	-	๓๓	๔๑	-	๕๓
ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษต่อหัว	๒๔	๒๗	-	๕๘	๓๙	-	๕๑

ที่มา: WEF ๒๐๐๙/๒๐๑๐ และ IMD ๒๐๑๐

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าคุณภาพของระบบการศึกษาเพื่อการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสามารถยังต่ำเมื่อเทียบกับต่างประเทศ ปัจจัยชี้วัดที่สะท้อนได้แก่ อัตราการลงทะเบียนเรียนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และในระดับอุดมศึกษา ค่าใช้จ่ายการศึกษาของภาครัฐต่อหัว รวมทั้งจำนวนครูต่อนักเรียนทั้งในระดับประถมและมัธยมศึกษา ผลจากการวิเคราะห์พบว่า โดยภาพรวมประเทศไทยมีคุณภาพการศึกษาค่ำกว่าญี่ปุ่นและสิงคโปร์ ในทุกตัวชี้วัด แต่สูงกว่าเวียดนามในทุกตัวชี้วัด

๑.๒) **ความไม่สอดคล้องระหว่างการผลิตกับความต้องการกำลังคน** แม้ว่าสัดส่วนนักเรียนสายอาชีพต่อสายสามัญอยู่ในอัตรา ๔๐:๖๐ เพิ่มขึ้น แต่การเรียนต่อในสายอาชีวศึกษายังไม่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนระดับกลางของประเทศที่มีถึงร้อยละ ๖๐ นอกจากนี้ผลการสำรวจความเห็นของ WEF และ IMD ยังพบว่า ประเทศไทยไม่สามารถผลิตคนได้ตรงกับความต้องการของระบบเศรษฐกิจซึ่งแย่กว่าประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ และมาเลเซีย แต่แตกต่างจากอินโดนีเซียเล็กน้อย

ตารางที่ ๖-๓ ปัจจัยชี้วัดด้านความไม่สอดคล้องระหว่างการผลิตกับความต้องการกำลังคน ได้จากการสำรวจความคิดเห็น

ประเทศ/ปัจจัยชี้วัด	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	จีน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	เวียดนาม	ไทย
WEF	๓๑	๑	๕๒	๔๔	๒๗	๘๕	๕๓
IMD	๓๖	๑	-	๓๙	๑๑	-	๓๑

ที่มา: WEF ๒๐๐๙/๒๐๑๐ และ IMD ๒๐๑๐

ปัญหาการผลิตบุคลากรที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในระบบเศรษฐกิจ มิใช่ปัญหาใหม่ แต่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแล้ว และยังไม่ได้รับการแก้ไขเท่าที่ควร ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ในปี ๒๕๔๔ TDRI ได้ทำการสำรวจและพบว่า ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เห็นว่าการผลิตกำลังคนยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะแรงงานในระดับอาชีวศึกษา และระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งมีคุณภาพและประสบการณ์ไม่ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม และพบว่าคุณภาพโดยทั่วไปของแรงงานที่ขาด คือ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และภาษาต่างประเทศ การวิจัยและพัฒนา การออกแบบ การควบคุมคุณภาพ และการตลาดต่างประเทศ

๑.๓) **ปัญหาทักษะด้านภาษาและเทคโนโลยีสารสนเทศของไทยยังต่ำ** บริบทการเปลี่ยนแปลงกระแสโลกทำให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจทั้งในระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคี นอกจากส่งผลให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานได้อย่างเสรีมากขึ้นแล้ว ยังส่งผลต่อความต้องการบุคลากรที่มีศักยภาพด้านการใช้ภาษามากขึ้น ซึ่งผลการศึกษาของ IMD พบว่าประเทศไทยมีทักษะด้านภาษาอังกฤษแย่กว่าสิงคโปร์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย แต่ดีกว่าประเทศญี่ปุ่น แต่เมื่อพิจารณาทักษะด้านภาษาภาพรวม พบว่าประเทศไทยแย่กว่าประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย แต่ดีกว่าญี่ปุ่นและอินโดนีเซีย

ตารางที่ ๖-๔ ปัจจัยชี้วัดด้านความสามารถทางภาษา

ประเทศ/ปัจจัยชี้วัด	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ไทย
ทักษะภาษาอังกฤษ	๕๕	๓	๔๗	๒๘	๕๔
ทักษะด้านภาษาภาพรวม	๕๕	๖	๔๕	๑๓	๔๑

ที่มา: IMD ๒๐๑๐

๑.๔) **ปัญหาขาดแคลนแรงงานทั้งปริมาณและคุณภาพ** โครงสร้างประชากรมีความไม่สมดุลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศ โดยประชากรวัยเด็กนอกจากมีอัตราการเกิดที่ลดลงแล้ว ยังมีพัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์และสังคมอยู่ในระดับต่ำ ส่งผลให้ประเทศไทยอาจประสบปัญหาภาวะขาดแคลนกำลังแรงงานที่มีคุณภาพในอนาคต ปัจจุบันระดับเขาว์ปัญญาของประชากรวัยเด็กมีค่าเฉลี่ยลดลงจาก ๙๑ เป็น ๘๘ ในช่วงปี ๒๕๔๐-๒๕๕๒ ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยที่องค์การอนามัยโลกกำหนดไว้ที่ ๙๐-๑๑๐ นอกจากนี้ เด็กอายุ ๐-๕ ปี ที่มีพัฒนาการสมวัยมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ ๗๒ เหลือเพียงร้อยละ ๖๗ ขณะเดียวกันยังมีภาวะโภชนาการเกินและโรคอ้วนจากพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสม โดยในปี ๒๕๔๙ เด็กอายุต่ำกว่า ๕ ปีมีภาวะโภชนาการเกินถึงร้อยละ ๑๐.๖ และคาดว่าอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ๑ ใน ๕ ของเด็กปฐมวัยจะเป็นโรคอ้วน ส่วน**เด็กวัยเรียน**มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ และมาตรฐานความสามารถของผู้เรียนยังได้คะแนนต่ำในเรื่องการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ และคิดสร้างสรรค์

นอกจากนี้ในปัจจุบันประชากรวัยทำงานมีแนวโน้มลดลง เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างประชากรมีแนวโน้มประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น ขณะที่ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานลดลงช่วงแผนฯ ๑๑ ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี ๒๕๖๘ โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีประชากรวัยสูงอายุมากที่สุดถึงเกือบ ๑ ใน ๓ ของประชากรสูงอายุทั้งประเทศ ขณะที่กรุงเทพมหานครจะมีการเพิ่มขึ้นของประชากรวัยสูงอายุอย่างรวดเร็ว สำหรับโครงสร้างประชากรวัยเด็กมีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่อง เป็นผลมาจาก

ภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยที่ลดลงต่ำกว่าระดับทดแทน ซึ่งในปี ๒๕๕๑ อัตราเจริญพันธุ์อยู่ที่ ๑.๖ และอัตราการตายของทารกอยู่ที่ ๗.๓ ต่อการเกิดมีชีพพันคน โดยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าวทำให้สัดส่วนประชากรวัยเด็ก:วัยแรงงาน:ผู้สูงอายุ ลดลงจากร้อยละ ๒๐.๕ : ๖๗.๖ : ๑๑.๙ ในปี ๒๕๕๓ เป็นร้อยละ ๑๘.๓ : ๖๖.๙ : ๑๔.๘ ในปี ๒๕๕๙

โดยสรุป ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ของไทยยังคงเป็นจุดอ่อนที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทย โดยผลผลิตภาพการผลิตแรงงานต่ำ เพราะคุณภาพของระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสามารถยังต่ำเมื่อเทียบกับต่างประเทศ และความไม่สอดคล้องระหว่างการผลิตกับความต้องการกำลังคนของภาคการผลิต โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรม พบว่า คุณภาพโดยทั่วไปของแรงงานที่ขาด คือ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และภาษาต่างประเทศ การวิจัยและพัฒนา การออกแบบ การควบคุมคุณภาพ และการตลาดต่างประเทศ อย่างไรก็ตามปัจจุบันภาคเอกชนและรัฐได้ร่วมกันจัดทำระบบคุณวุฒิและมาตรฐานวิชาชีพ (TVQS) เพื่อเป็นการวางรากฐานการพัฒนาทักษะความเชี่ยวชาญของแรงงานให้มีมาตรฐานและตรงความต้องการของระบบเศรษฐกิจต่อไป

๒) **ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของไทยยังต่ำ** ระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ถือว่าเป็นปัจจัยที่สะท้อนถึงความก้าวหน้า ซึ่งจะผลกระทบต่อการยกระดับเศรษฐกิจสูงเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม ซึ่งจากการจัดอันดับของสถาบันนานาชาติต่างๆ ทั้ง IMD และ WEF พบว่าประเทศมีอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านนี้ต่ำมาโดยตลอด และมีหลายปัจจัยที่ต้องเร่งแก้ไขและดำเนินการ เพราะนอกจากจะทำให้ประเทศไทยสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการลงทุนแล้ว ยังรองรับการยกระดับการพัฒนาประเทศสู่เศรษฐกิจฐานความรู้และสร้างสรรค์ ที่สำคัญคือ

๒.๑) **คุณภาพของสถาบันวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ของประเทศไทยต่ำกว่า** ต่างประเทศ ผลการสำรวจความคิดเห็นของ WEF พบว่า คุณภาพสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ของไทยยังต่ำกว่าประเทศญี่ปุ่น สิงคโปร์ มาเลเซีย จีน และอินโดนีเซีย แต่ดีกว่าเวียดนาม

ตารางที่ ๕-๕ ปัจจัยด้านคุณภาพของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์

ประเทศ/ปัจจัย	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	จีน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	เวียดนาม	ไทย
คุณภาพของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์	๑๕	๑๒	๓๕	๔๓	๒๘	๖๔	๕๔

ที่มา: IMD ๒๐๑๐

๒.๒) **ปริมาณนักวิจัยและพัฒนา และคุณภาพวิศวกรยังมีน้อย** ผลการศึกษาของ IMD พบว่า ประเทศไทยมีปริมาณนักวิจัยและพัฒนาต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน น้อยกว่า ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และจีน แต่มีมากกว่าอินโดนีเซีย และมีปริมาณใกล้เคียงกับมาเลเซีย ในขณะที่มีวิศวกรที่มีคุณภาพน้อยกว่าญี่ปุ่น สิงคโปร์ และมาเลเซีย แต่ดีกว่าจีนและอินโดนีเซีย มีข้อที่น่าสังเกตคือ ประเทศในแถบเอเชียสามารถผลิตนักวิทยาศาสตร์ได้ปริมาณมากโดยเฉพาะประเทศไทยเป็นอันดับที่หนึ่ง

ตารางที่ ๕-๖ ปัจจัยด้านปริมาณนักวิจัยและพัฒนาและคุณภาพวิศวกร

ประเทศ/ปัจจัย	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	จีน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ไทย
คุณภาพวิศวกร	๑๙	๑๒	๔๙	๔๔	๒๔	๓๙
จำนวนนักวิจัยและพัฒนาต่อ ๑,๐๐๐ คน	๘	๑๒	๓๙	๕๔	๔๙	๔๗
จำนวนนักวิจัยและพัฒนาต่อ ๑,๐๐๐ คน ภาคธุรกิจ	๗	๑๒	๓๒	๕๒	๔๗	๔๘
สัดส่วนผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านวิทยาศาสตร์ต่อจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ทั้งหมด	๔	๓	๕	๒	๖	๑

ที่มา: IMD ๒๐๑๐

๒.๓) **ลงทุนวิจัยและพัฒนายังน้อยมากเมื่อเทียบกับต่างประเทศ** เพราะมีแหล่งเงินทุนและเงินกองทุนร่วมเพื่อสนับสนุนการวิจัย พัฒนา เทคโนโลยี และนวัตกรรมน้อย รวมทั้งขาดกฎ ระเบียบที่เอื้อต่อการลงทุนฯ โดยเฉพาะภาคเอกชน ซึ่งปัจจุบันแม้ว่าการลงทุนวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะภาคเอกชน แต่ยังไม่มากพอ ซึ่งสะท้อนจากการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาต่อ GDP ทั้งภาพรวมและในส่วนของภาคเอกชนยังน้อยมากเมื่อเทียบกับต่างประเทศ พบว่า ประเทศไทยมีการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชนและมีกองทุนเพื่อพัฒนา

เทคโนโลยี รวมทั้งกฎ ระเบียบที่เอื้อต่อการลงทุนพัฒนานวัตกรรมน้อยกว่าสิงคโปร์และมาเลเซียหลายเท่าตัว ทำให้การลงทุนด้าน R&D ภาคธุรกิจเอกชนมากกว่าหลายเท่าเช่นกัน

ตารางที่ ๕-๗ ปัจจัยด้านการลงทุนวิจัยและพัฒนา

ประเทศ/ปัจจัย	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	จีน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ไทย
การร่วมทุนด้าน R&D รัฐเอกชน	๒๘	๒	๒๓	๔๕	๔	๓๔
กองทุนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยี	๑๗	๑	๓๔	๓๘	๔	๒๙
กฎ ระเบียบที่เอื้อต่อการลงทุนพัฒนานวัตกรรม	๒๔	๑	๓๗	๕๐	๕	๓๕
การลงทุน R&D ต่อ GDP	๔	๑๐	๒๓	๕๘	๔๒	๕๓
การลงทุน R&D ต่อ GDP ภาคธุรกิจ	๓	๙	๑๙	๕๖	๓๖	๕๑

ที่มา: IMD ๒๐๑๐

๒.๔) มีการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยน้อย เพราะกฎหมาย กฎ ระเบียบที่มีอยู่ไม่ชัดเจน และไม่เอื้อต่อการพัฒนาและประยุกต์ใช้ งานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายยังดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายที่กำหนดไม่มากพอ เช่น กฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น ประเทศไทยต้องส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยให้มากขึ้น ปัจจุบันประเทศสูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยต้นทุนแรงงานต่ำ ต้องอาศัยการวิจัยและพัฒนามากขึ้น ตัวชี้วัดที่สะท้อนการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยยังมีน้อย เช่น จำนวนผู้ขออนุญาตใช้สิทธิบัตรทางเทคโนโลยียังมีน้อย และการขออนุญาตใช้สิทธิบัตรต่อจำนวนนักวิจัยและพัฒนาในภาคธุรกิจ ๑,๐๐๐ คน ยังมีน้อยกว่าอีกหลายประเทศ ซึ่งผลการวิเคราะห์ตัวเลขการศึกษาของ IMD พบว่าประเทศไทยมีการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยน้อยกว่ามาเลเซีย ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ แต่สูงกว่าอินโดนีเซีย

ตารางที่ ๕-๘ ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย

ประเทศ/ปัจจัย	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	จีน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ไทย
ขออนุญาตใช้สิทธิบัตรต่อจำนวนนักวิจัยและพัฒนาในธุรกิจ ๑๐๐๐ คน	๔	๒๑	๑๕	๕๒	๑๘	๓๗
การถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างสถาบันการศึกษากับธุรกิจเอกชน	๑๙	๕	๓๕	๓๙	๗	๓๑
การบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา	๑๖	๕	๔๕	๕๐	๒๗	๔๖

ที่มา: IMD ๒๐๑๐

๒.๕) ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์น้อย อีกทั้งขาดการกำหนดมาตรฐานงานวิจัยให้ได้มาตรฐานสากล เพื่อสนองความต้องการการรับจ้างผลิตองค์ความรู้ (Knowledge Outsourcing) ซึ่งเป็นแนวโน้มใหม่ของโลก และเมื่อเทียบกับต่างประเทศพบว่ามาตรฐานงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ยังต่ำกว่าเกือบทุกประเทศที่ทำการศึกษา ยกเว้นอินโดนีเซีย และให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์น้อยกว่าทุกประเทศที่ทำการศึกษา

ตารางที่ ๕-๙ ปัจจัยด้านการให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน และมาตรฐานงานวิจัย

ประเทศ/ปัจจัย	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	จีน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ไทย
มาตรฐานงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์	๗	๙	๒๙	๓๙	๑๕	๓๕
การให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน	๓๐	๑	๒๕	๓๖	๔	๓๕
คุณภาพการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	๒๕	๑	๓๔	๕๐	๓๔	๖๒

ที่มา: IMD ๒๐๑๐

สรุป แม้ว่าประเทศไทยได้มีความพยายามพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาโดยตลอด แต่ยังคงไม่สามารถเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคผลิตและบริการได้ ซึ่งจะเห็นได้จากภาคการผลิต โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมยังคงต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศอย่างมาก เพราะไม่สามารถผลิตเทคโนโลยีที่มีคุณภาพได้เองภายในประเทศ ซึ่งการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของไทยมีปัญหาและจุดอ่อนทั้งทางด้านบุคลากร และแนวทางการพัฒนาของภาครัฐที่ดำเนินการอยู่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการหรือกับศักยภาพด้านเทคโนโลยีของภาคธุรกิจเอกชนที่อยู่ขึ้นปฏิบัติการและมีความสามารถในการรับถ่ายทอดเทคโนโลยีได้ต่ำ ประกอบกับภาคเอกชนไม่มีความตระหนักที่จะพัฒนาระดับศักยภาพทางเทคโนโลยีให้สูงขึ้น เพราะส่วนใหญ่บริษัทไทยเป็นธุรกิจขนาดกลางและเล็กที่รับจ้างผลิต จึงทำให้ภาคเอกชนลงทุนวิจัยและพัฒนาอ้อย รวมทั้งมีการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยมีน้อย อีกทั้งมาตรฐานการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ และการให้

ความสำคัญกับการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนยังน้อยอีกด้วย นอกจากนี้การบริหารจัดการด้านการวิจัยและพัฒนา ยังไม่มีประสิทธิภาพ เพราะขาดการบูรณาการของระบบการพัฒนาทางวิจัยและพัฒนาของประเทศ การมีหน่วยงานด้านวิจัยและพัฒนาจำนวนมาก มีภารกิจที่คล้ายคลึงและซ้ำซ้อนกัน บางหน่วยงานมีหลายบทบาททำให้เกิดความสับสนซับซ้อนในการดำเนินการ นอกจากนี้มาตรการจูงใจให้เอกชนลงทุนวิจัยและพัฒนา ยังขาดทิศทางที่ชัดเจน ไม่สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริง และขาดการเชื่อมโยงกันระหว่างสถาบันการศึกษาและองค์กรธุรกิจเอกชน ความอ่อนแอนี้ส่งผลกระทบต่อการยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยรวม

๓) **โครงสร้างพื้นฐานบางประเภทยังไม่เพียงพอกับความต้องการ** ภาครัฐมีบทบาทนำในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะที่ผ่านมา มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ โดยมีสัดส่วนการขนส่งผู้โดยสารภายในประเทศ โดยทางถนนร้อยละ ๗๔ ทางรถไฟร้อยละ ๒๑ ที่เหลือเป็นทางอากาศร้อยละ ๕ สำหรับการขนส่งสินค้า ส่วนใหญ่เป็นการขนส่งทางถนน ร้อยละ ๘๒ ทางน้ำร้อยละ ๑๕ และทางรถไฟร้อยละ ๓ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในระยะที่ผ่านมาจะประสบความสำเร็จในด้านปริมาณ แต่ยังต้องพัฒนาด้านคุณภาพให้มากขึ้นแล้ว และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน นอกจากนี้ ข้อจำกัดด้านการคลัง ตลอดจนกฎ ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่บังคับใช้ไม่สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานล่าช้าและเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว ทำให้โครงสร้างพื้นฐานบางประเภทยังไม่เพียงพอความต้องการ นอกจากนี้ความต้องการใช้พลังงานของไทยมีแนวโน้มสูงขึ้น มีการพึ่งพิงการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศจำนวนมาก เป็นมูลค่าปีละ ๑ ล้านล้านบาท หรือประมาณร้อยละ ๑๑ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยการใช้พลังงานเชิงพาณิชย์ขั้นต้นของไทยมีการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ในขณะที่การเพิ่มขึ้นของการผลิตพลังงานในประเทศไม่สามารถตอบสนองความต้องการใช้พลังงานที่เพิ่มขึ้นได้อย่างเพียงพอหรือผลิตได้เพียงร้อยละ ๕๐ ของความต้องการใช้ในประเทศเท่านั้น ประกอบกับในช่วงปี ๒๕๕๑ - ๒๕๕๒ ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้นและผันผวนอย่างมาก ส่งผลให้สูญเสียเงินตราต่างประเทศในการนำเข้าพลังงาน และมีผลต่อสถานะความมั่นคงด้านพลังงานในประเทศ

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจาก WEF และ IMD พบว่า แม้ว่าประเทศไทยจะมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในปริมาณมากขึ้นและมีการกระจายไปทั่วประเทศ แต่เมื่อเทียบกับต่างประเทศแล้วยังเป็นจุดอ่อนที่ต้องแก้ไขได้แก่

๓.๑) **ยังมีปริมาณและคุณภาพระบบการขนส่งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ และทางเรือที่ต่ำและเมื่อเทียบกับต่างประเทศยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าญี่ปุ่น สิงคโปร์ และมาเลเซีย** มีเหตุมาจากขาดการบำรุงรักษาและพัฒนา ในขณะที่ประเทศจีนมีการพัฒนาและบำรุงรักษาที่ดีกว่าไทยแต่คุณภาพการขนส่งบางประเภทต่ำกว่าประเทศไทย เช่นระบบการขนส่งทางถนนและทางเรือ เป็นต้น

ตารางที่ ๕-๑๐ ปัจจัยด้านระบบขนส่งทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

ประเทศ/ปัจจัย	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	จีน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ไทย
ความหนาแน่นของเครือข่ายถนนต่อตารางกิโลเมตร	๔	๒	๓๖	๔๒	๓๙	๔๘
ความหนาแน่นของเครือข่ายรถไฟต่อตารางกิโลเมตร	๑๗	๒	๔๓	๕๐	๔๖	๔๑
จำนวนผู้โดยสารเครื่องบิน	๕	๒๓	๒	๑๘	๒๑	๒๒
การกระจายของโครงสร้างพื้นฐานสำหรับขนส่งสินค้าและบริการ	๑๑	๒	๓๐	๕๖	๒๑	๔๐
การพัฒนาและบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐาน	๘	๑	๒๒	๔๘	๑๕	๒๗
คุณภาพของระบบโครงสร้างพื้นฐานโดยรวม	๑๗	๒	๖๖	๙๖	๒๗	๔๑
คุณภาพของการขนส่งทางถนน	๒๒	๑	๕๐	๙๔	๒๔	๓๕
คุณภาพของการขนส่งทางรถไฟ	๒	๙	๒๗	๖๐	๑๙	๕๑
คุณภาพของการขนส่งทางเรือ	๓๔	๑	๖๑	๙๕	๑๙	๔๗
คุณภาพการขนส่งทางอากาศ	๕๓	๑	๘๐	๖๘	๒๗	๒๖

ที่มา: IMD ๒๐๑๐ และ WEF ๒๐๐๙-๒๐๑๐

๓.๒) **ระบบสื่อสารที่ต้องการแก้ไข** การใช้คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต บรอดแบนด์ และบรอดแบนด์อินเทอร์เน็ตยังมีน้อย ได้แก่จำนวนสายโทรศัพท์หลักต่อประชากร ๑,๐๐๐ จำนวนคอมพิวเตอร์ต่อประชากร ๑,๐๐๐ คน จำนวนผู้เป็นสมาชิก บรอดแบนด์อินเทอร์เน็ต และบรอดแบนด์ จำนวนผู้ใช้ อินเทอร์เน็ตต่อ ๑,๐๐๐ คน ยังต่ำเมื่อเทียบกับต่างประเทศ แม้ว่าประเทศไทยได้มีการลงทุนด้านนี้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วแต่ยังไม่เพียงพอ ซึ่งหนึ่งในตัวชี้วัดคือ การลงทุนและพัฒนาระบบการสื่อสารน้อย ทำให้ยังมีเทคโนโลยีการสื่อสารในปริมาณที่ไม่เพียงพอและตรงตามความต้องการของภาคธุรกิจ (ตัวชี้วัดที่สำคัญคือ จำนวนการลงทุนในระบบ telecommunication ต่ำ และการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารยังไม่ตรงตามความต้องการของธุรกิจ) นอกจากนี้เมื่อเทียบกับต่างประเทศ พบว่า แม้ว่าจะมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมาโดยตลอดแต่เมื่อเทียบกับต่างประเทศยังต้องปรับปรุงแก้ไข

ตารางที่ ๕-๑๑ ปัจจัยด้านระบบสื่อสาร

ประเทศ/ปัจจัย	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	จีน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ไทย
การลงทุนด้านการสื่อสารต่อ GDP	๔๑	๔๙	๖	๓๕	๗	๔๒
จำนวนสายโทรศัพท์หลักต่อประชากร ๑๐๐๐ คน	๒๘	๒๔	๓๗	๕๒	๕๑	๕๓
จำนวนผู้ใช้คอมพิวเตอร์ต่อ ๑,๐๐๐ คน	๒๓	๑๔	๕๔	๕๗	๓๕	๕๐
จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตต่อ ๑,๐๐๐ คน	๙	๖	๕๑	๕๕	๓๐	๕๓
จำนวนผู้ใช้บรอดแบนด์ต่อ ๑,๐๐๐ คน	๑๙	๒๕	๔๕	๕๒	๔๗	๕๔

ที่มา: IMD ๒๐๑๐

๔) **ความซับซ้อนของตลาดทุนและตลาดเงินในประเทศไทย** ตลาดเงินและตลาดทุนในฐานะที่เป็นภาคที่สนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ได้รับการปฏิรูปหลังจากการวิกฤตการเงินเอเชียในปี ๒๕๔๐ อย่างต่อเนื่อง โดยมีการปรับโครงสร้างตลาดการเงินของไทยให้สอดคล้องกับโครงสร้างตลาดการเงินโลก โดยการเพิ่มบทบาทของตลาดทุน เพื่อสร้างความสมดุลและความเข้มแข็งให้กับตลาดการเงิน อีกทั้งมีการปฏิรูประบบสถาบันการเงินให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทั้งภายนอกและภายในประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะทางด้านกฎระเบียบและการกำกับดูแลสถาบันการเงิน การบริหารความเสี่ยง และความโปร่งใสของการเปิดเผยข้อมูล อย่างไรก็ตาม กระแสโลกาภิวัตน์และการพัฒนาการในภาคการเงินทำให้ความเชื่อมโยงระหว่างภาคการเงินและภาคเศรษฐกิจจริงมีความเชื่อมโยงกันมากยิ่งขึ้น ทำให้ความเสี่ยงจากภาคการเงินสามารถส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจได้ง่ายและรุนแรงขึ้น ระดับการออมรวมของประเทศถึงแม้ว่าจะอยู่ในระดับที่ไม่น่าเป็นกังวล แต่การออมรวม มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ ๓๔.๔ ต่อ GDP ในปี ๒๕๓๕ เป็นร้อยละ ๒๙.๖ ในปี ๒๕๕๒ ซึ่งหากเงินออมในประเทศลดระดับลงต่อเนื่องอาจจะไม่เพียงพอต่อความต้องการเงินลงทุนในอนาคต ทำให้ต้องพึ่งพิงเงินกู้จากต่างประเทศมากขึ้น แม้ว่าตลาดทุนจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้น แต่ขนาดของตลาดหลักทรัพย์ไทยยังมีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับภูมิภาค ทำให้ค่อนข้างอ่อนไหวต่อการเคลื่อนย้ายของเงินลงทุนจากต่างประเทศ ส่งผลให้ตลาดหลักทรัพย์ไทยมีความผันผวนสูง ส่วนตลาดตราสารหนี้ไทยนั้น สภาพคล่องของการซื้อขายในตลาดตราสารหนี้ยังมีอยู่อย่างจำกัด และยังพึ่งพิงการออกตราสารหนี้จากภาครัฐเป็นสำคัญ นอกจากนี้บริษัทที่เข้ามาระดมทุนในตลาดทุนยังกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มบริษัทขนาดใหญ่ เพราะข้อจำกัดด้านคุณภาพของบริษัทขนาดกลางและขนาดเล็กที่จะเข้ามาระดมทุนในตลาด และการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในรูปของการร่วมทุน (Venture Capital) ยังมีน้อย

๕.๒.๒ **อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน** หากอุตสาหกรรมมีความเชื่อมโยงของกิจกรรมต่างๆ ในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและอุตสาหกรรมสนับสนุนที่เข้มแข็ง รวมทั้งมีความเชื่อมโยงในลักษณะของความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างอุตสาหกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันทั้งในแนวนอนและแนวตั้ง จะช่วยยกระดับประสิทธิภาพในการผลิตและผลิตภาพการผลิตของอุตสาหกรรมโดยรวม ซึ่งจะส่งผลให้อุตสาหกรรมมีความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืน ทั้งนี้เนื่องจาก การประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดของธุรกิจต่างๆ ในอุตสาหกรรม ทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร และเรียนรู้แนวทางปฏิบัติที่ดีซึ่งกันและกัน มีการร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาและร่วมลงทุนในกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมโดยรวม ซึ่งจะช่วยให้ธุรกิจสามารถเข้าถึงปัจจัยการผลิต บริการ แหล่งแรงงาน ข้อมูลข่าวสาร ที่มีลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของตน ตลอดจนบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้บทบาทของสมาคม/สถาบันอาจจะมีลักษณะที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการและไม่

เป็นทางการมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเสริมสร้างความเชื่อมโยงในความร่วมมือที่เข้มแข็ง ระหว่างธุรกิจที่เกี่ยวข้อง และสนับสนุนกันทั้งหลายในอุตสาหกรรม ผลการทบทวนเอกสาร พบว่า

๑) **ความเชื่อมโยงของกิจกรรมต่างๆในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกันของประเทศไทย ยังไม่เข้มแข็ง** เพราะความเชื่อมโยงเชิงกิจกรรมต่างๆ ในลักษณะของความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างอุตสาหกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกันทั้งตลอดสายห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ ยังอ่อนแอ จึงไม่เอื้อต่อการยกระดับประสิทธิภาพในการผลิตและผลิตรายการการผลิตของอุตสาหกรรมโดยรวม ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้อุตสาหกรรมหลัก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมส่งออก ต้องสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในปัจจุบัน ซึ่งจะเห็นได้จากการสูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาด การส่งออกของประเทศไทยเริ่มชะลอตัว โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรม ซึ่งอุตสาหกรรมส่งออกหลัก คือ อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ อุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมอาหาร และเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

แม้ว่าในปัจจุบันรัฐได้มีการส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายคลัสเตอร์ในภาคการผลิตและบริการไประดับหนึ่งแล้ว จนทำให้มีการรวมกลุ่มของกิจกรรมต่างๆ ในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและอุตสาหกรรมสนับสนุน แต่ยังไม่เข้มแข็งมากพอที่เอื้อต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน หลายอุตสาหกรรมยังมีปัญหาความอ่อนแอของอุตสาหกรรมในห่วงโซ่อุปทาน ทั้งในอุตสาหกรรมต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ เพราะต้องพึ่งพานำเข้าวัตถุดิบและเครื่องจักรจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ เช่น อุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ มีปัญหาความอ่อนแอของอุตสาหกรรมตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน เพราะแม้ว่าจะมีการส่งออกในมูลค่าที่สูงสุดแต่ต้องมีการนำเข้าเครื่องจักร เทคโนโลยี และวัตถุดิบจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ อาจเป็นเพราะว่า แม้ว่าประเทศไทยจะมีปริมาณ Supplier มากเมื่อเทียบกับ ต่างประเทศ เช่น สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และเวียดนาม แต่คุณภาพของ Supplier ยังสู้สิงคโปร์ไม่ได้ และมีคุณภาพไม่แตกต่างจากมาเลเซียเท่าไร

ตารางที่ ๕-๑๒ ปัจจัยความเชื่อมโยงในกิจกรรมต่างๆ

ประเทศ/ปัจจัย	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	จีน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	เวียดนาม	ไทย
ปริมาณ Supplier ท้องถิ่น	๑	๔๔	๑๑	๕๐	๒๗	๗๔	๒๔
คุณภาพ Supplier ท้องถิ่น	๔	๒๘	๕๓	๕๘	๔๒	๙๒	๔๐
บริษัทส่งออกมีการเชื่อมโยงตลอดสายห่วงโซ่อุปทาน	๒	๑๒	๓๕	๓๕	๒๒	๗๗	๔๒

ที่มา: WEF ๒๐๐๙-๒๐๑๐

๒) **บทบาทของสถาบัน/สมาคม/การรวมกลุ่มหรือองค์กรต่างๆ ทั้งที่เป็นการจัดตั้งอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม ส่งผลต่อการช่วยการเชื่อมโยงเชิงความร่วมมือมีน้อยมาก** ปัจจุบันแม้ว่ารัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนให้สถาบันต่างๆที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมมีบทบาทต่อการช่วยการเชื่อมโยงเชิงความร่วมมือของธุรกิจต่างๆในอุตสาหกรรมมากขึ้น แต่ผลการศึกษาทบทวนเอกสารพบว่า มีการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการต่างๆ ในอุตสาหกรรมในรูปของสมาคมและชมรมเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่ระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ แต่หลายสมาคมมีบทบาทซ้ำซ้อนกัน และไม่สามารถดูแลสมาชิกและกลุ่มธุรกิจของตนได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งยังไม่ได้มีบทบาทในการสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็งของอุตสาหกรรมเท่าที่ควรตลอดจนขาดการประสานงาน ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น อุตสาหกรรมปลายน้ำมักจะกดดันในด้านราคาเพื่อให้อุตสาหกรรมกลางน้ำป้อนวัตถุดิบให้กับตน โดยกำหนดเงื่อนไขที่อุตสาหกรรมกลางน้ำไม่สามารถทำได้ เช่นการส่งสินค้าที่มีปริมาณไม่มากแต่หลากหลายรูปแบบ และต้องส่งสินค้าให้ตรงเวลา เป็นต้น ในขณะที่อุตสาหกรรมกลางน้ำจำเป็นต้องผลิตจำนวนมาก เพื่อให้มีความประหยัดต่อขนาดจึงจะคุ้มต่อการผลิต และหากผู้ผลิตในอุตสาหกรรมกลางน้ำไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวได้ ผู้ผลิตในอุตสาหกรรมปลายน้ำก็จะหันไปใช้วัตถุดิบจากต่างประเทศแทน ซึ่งเป็นการสร้างแรงกดดันต่อผู้ผลิตในอุตสาหกรรมกลางน้ำและต้นน้ำมากขึ้นไปอีก จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้อุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทยส่วนใหญ่พึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศ ทำให้อ่อนไหวต่อสถานการณ์ภายนอกประเทศ

สรุป ความเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและอุตสาหกรรมสนับสนุนกันของไทยยังมีน้อยและยังไม่เป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมและของประเทศ เนื่องจากอุตสาหกรรมต่างๆ ยังมีความอ่อนแอในการเชื่อมโยงเชิงกิจกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทาน นอกจากนี้สถาบัน/สมาคมยังมีบทบาทในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างธุรกิจอุตสาหกรรมน้อยมาก เพราะยังขาดการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพ และยังมีมุ่งเน้นกิจกรรมเจรจาต่อรองเพื่อผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม และขาดบทบาทเชิงรุกในการส่งเสริมความร่วมมือที่เข้มแข็ง เพื่อพัฒนาศักยภาพของอุตสาหกรรมในระยะยาว

๕.๒.๓ เจือนไขอุปสงค์ของสินค้าและบริการ จะให้ความสำคัญกับคุณภาพของอุปสงค์ภายในประเทศมากกว่าปริมาณเนื่องจากประเทศที่มีปริมาณหรือขนาดของอุปสงค์ของสินค้าและบริการจำนวนมากเนื่องจากประชากรมาก ไม่ได้หมายความว่าประเทศนั้นจะมีขีดความสามารถในการแข่งขันมากกว่าประเทศอื่นๆ หากอุปสงค์ที่มีอยู่นั้นไม่ได้ช่วยเสริมให้บริษัทในประเทศมีการปรับปรุงผลิภาพการผลิต ในทางตรงกันข้าม ประเทศที่มีขนาดอุปสงค์เล็กกว่า อาจมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงได้ หากอุปสงค์ของสินค้าและบริการภายในประเทศมีคุณภาพ ซึ่งจะช่วยผลักดันให้บริษัทในประเทศคิดค้นและพัฒนาสินค้าและกระบวนการผลิตที่มีความซับซ้อน และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้มีความได้เปรียบในการแข่งขันมากกว่าบริษัทคู่แข่งในประเทศอื่นๆ อันจะนำไปสู่ความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่ยั่งยืน นอกจากนี้ในการวิเคราะห์นี้จะวิเคราะห์กฎ ระเบียบของรัฐบาลมีส่วนสำคัญที่ทำให้อุปสงค์ในประเทศมีความพิถีพิถันมากขึ้น และช่วยเอื้อต่อการผลิตสินค้าและบริการเฉพาะ

ดังนั้นการวิเคราะห์เจือนไขอุปสงค์ของสินค้าและบริการจะแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น ๓ กลุ่มดังนี้

๑) **ผู้บริโภคทั่วไปในประเทศไทยโดยรวมยังมีความพิถีพิถันในการเลือกซื้อสินค้าและบริการไม่สูงและไม่เรียกร้อง** มีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการมีระดับการศึกษาและรายได้ต่ำ แม้ว่าในปัจจุบันความพิถีพิถันของไทยจะดีขึ้น เพราะมีแนวโน้มว่าผู้บริโภคในประเทศเริ่มให้ความสำคัญกับคุณภาพของสินค้าและบริการมากขึ้น เช่น การร้องเรียนเรื่องสินค้าหมดอายุหรือเสื่อมคุณภาพ เป็นต้น แนวโน้มดังกล่าวเป็นสิ่งที่จะช่วยผลักดันให้ผู้ผลิตในประเทศต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสินค้าและบริการของตนมากขึ้น ส่งผลให้อุตสาหกรรมนั้นการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น แต่ผลการศึกษาของ WEF พบว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความพิถีพิถันในการซื้อสินค้าและบริการของคนไทยยังต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ จีน เวียดนาม อินโดนีเซีย และมาเลเซีย

ตารางที่ ๕-๑๓ ปัจจัยชี้วัดความพิถีพิถันในการซื้อสินค้าและบริการของคนไทย

ประเทศ/ปัจจัย	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์	จีน	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	เวียดนาม	ไทย
ความพิถีพิถันในอุปสงค์ของสินค้าและบริการของคนไทย	๑	๖	๑๑	๓๐	๔๓	๒๕	๔๖

นอกจากนี้ผลการทบทวนเอกสารพบว่า คนไทยยังมีความพิถีพิถันน้อยเช่น ความพิถีพิถันในการเลือกซื้อเสื้อผ้า ยังให้ความสำคัญกับราคาสินค้าที่ถูกมากกว่าคุณสมบัติด้านอื่นๆ ทำให้ตลาดสินค้าระดับล่างที่มีราคาถูกในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มมีขนาดใหญ่ ในขณะที่ผู้บริโภคในต่างประเทศจะเลือกซื้อสินค้าที่คุณภาพและความสะดวกสบาย ความประณีต ความคงทนหรือลักษณะของการใช้งาน ดังนั้นต้องมีการออกแบบตามหลักวิทยาศาสตร์เพื่อสุขภาพของผู้ใช้

๒) **กลุ่มผู้บริโภคที่เป็นบริษัทข้ามชาติหรือบริษัทต่างประเทศ ที่ซื้อสินค้าและบริการจากผู้ผลิตในประเทศ** โดยครอบคลุมทั้งบริษัทแม่ต่างชาติที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยและในต่างประเทศมีความพิถีพิถันสูง เช่น อุปสงค์ที่พิถีพิถันของผู้ซื้อที่เป็นบริษัทแม่ต่างประเทศ ส่งผลให้ผู้ผลิตในประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่รับจ้างผลิตต้องปรับปรุงประสิทธิภาพและพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการผลิตให้อยู่ในระดับมาตรฐานสากลอย่างต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์ ที่บริษัทผู้ผลิตรายใหญ่ของโลกเป็นบริษัทต่างชาติที่เข้ามาลงทุนตั้งฐานการผลิตในประเทศไทย ผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศไทยจำเป็นต้องพึ่งพิงบริษัทแม่อย่างมาก โดยต้องผลิตสินค้าที่มีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในคำสั่งซื้อ และปฏิบัติตามเงื่อนไขการผลิต

ต่างๆ ตามที่บริษัทแม่กำหนด และอุตสาหกรรมอาหาร ที่เข้ามาของธุรกิจแฟรนไชส์ รวมทั้งธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่จากต่างประเทศ เช่น คาร์ฟูร์ โลตัส บิ๊กซี เป็นต้น ธุรกิจเหล่านี้มีความสำคัญในฐานะที่เป็นผู้ซื้อรายใหญ่ของผู้ผลิตสินค้าต่างๆ ในประเทศ บริษัทเหล่านี้ต้องการสินค้าและวัตถุดิบที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และมีความน่าเชื่อถือในเรื่องความสม่ำเสมอทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ จึงได้กำหนดเงื่อนไขด้านคุณภาพและมาตรฐานสินค้าที่ค่อนข้างสูงสำหรับการสั่งซื้อสินค้าจากผู้ผลิตในประเทศ จึงเป็นการกดดันให้ผู้ผลิตในประเทศต้องให้ความสำคัญกับการควบคุมมาตรฐานการผลิตสินค้าให้มีปริมาณและคุณภาพคงที่อยู่ตลอดเวลา

๓) **การใช้มาตรการกีดกันทางการค้าของต่างประเทศ เป็นปัจจัยกระตุ้นให้ผู้ผลิตในประเทศไทยต้องพัฒนาประสิทธิภาพและมาตรฐานการผลิตสินค้าและบริการของตน** เช่น ในปัจจุบันประเทศที่มีอำนาจในการต่อรองระหว่างประเทศสูง ได้ใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Non-tariff Barriers) ต่างๆ เป็นเงื่อนไขในการกีดกันทางการค้า เช่น กำหนดเงื่อนไขด้านมาตรฐานสินค้า มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม และสุขอนามัย เป็นต้น ทำให้ผู้ผลิตในประเทศไทยจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลมากขึ้น

๕.๒.๔ บริบทของการแข่งขันและกลยุทธ์ของธุรกิจ ปัจจุบันผลกระทบจากการแข่งขันของโลกเป็นสภาวะเงื่อนไขที่ทุกประเทศกำลังเผชิญและไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งถ้าสภาวะที่มีการแข่งขันเพิ่มขึ้นเป็นปัจจัยผลักดันให้ธุรกิจต้องปรับปรุงประสิทธิภาพ โดยมุ่งไปสู่การใช้ปัจจัยการผลิตให้มีประสิทธิภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการด้วยการสร้างนวัตกรรมมากขึ้น ซึ่งจะทำให้อุตสาหกรรมมีความเข้มแข็งและสามารถแข่งขันได้มากขึ้น ซึ่งผลจากการทบทวนเอกสารพบว่า **ประเทศไทยมีการเปิดกว้างต่อการแข่งขันและการลงทุนจากต่างประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้น เพราะประเทศไทยมีระบบเศรษฐกิจแบบเปิด ทำให้บรรยากาศในการแข่งขันมีมากขึ้น และเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผลักดันให้ผลผลิตทางการผลิตของธุรกิจมีการปรับปรุงมากขึ้น** แต่เมื่อเทียบกับต่างประเทศยังไม่สูง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน จนทำให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศมากขึ้น แต่ปัจจุบันมีแนวโน้มชะลอตัว เพราะยังมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อบรรยากาศการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันหลายประการที่สำคัญดังนี้คือ การดำเนินมาตรการบางมาตรการของรัฐบาลยังเป็นอุปสรรคต่อการเปิดเสรี เช่น อัตราภาษียังสูง ซับซ้อน และไม่สอดคล้องกับระดับการพัฒนาของแต่ละอุตสาหกรรม รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายแข่งขันทางการค้ายังมีปัญหาและไม่เอื้อต่อการสร้างบรรยากาศในการแข่งขันที่เป็นธรรม นอกจากนี้กลไกการขาดประสิทธิภาพมีปัญหาคอรัปชั่น ซึ่งก่อให้เกิดภาวะต้นทุนแก่ธุรกิจ ยิ่งไปกว่านั้นบริษัทส่วนใหญ่แข่งขันบนพื้นฐานปัจจัยการผลิตราคาถูกและการตัดราคา และมีการลงทุนเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันในระยะยาวน้อยมาก ซึ่งสามารถแบ่งการพิจารณาออกเป็น

๑) **การดำเนินนโยบายของรัฐในบางนโยบายยังไม่เอื้อต่อการสร้างบรรยากาศในการลงทุนและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน** ได้แก่ การเก็บภาษีนิติบุคคลจากกำไรยังไม่เป็นธรรมและเท่าเทียม และการควบคุมปัญหาการหลีกเลี่ยงภาษีเงินเป็นอุปสรรคทางการเงินการคลังของรัฐ แม้ว่ามีการปรับปรุงมากขึ้นหลายอันดับ แต่ก็ยังอยู่อันดับที่แย่กว่าอีกหลายประเทศทำให้ต้องเร่งปรับปรุง นอกจากนี้มาตรการกีดกันทางการค้าทางภาษีศุลกากรและกฎระเบียบของการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศมีข้อจำกัดมาก ซึ่งเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการกระตุ้นให้มีการลงทุนในประเทศ นอกจากนี้ นโยบายการส่งเสริมให้ต่างชาติเป็นเจ้าของบริษัทยังไม่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

๒) **กฎหมายเพื่อสนับสนุนการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรมที่มีอยู่ยังเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ ขาดความยุติธรรม และไม่สามารถบังคับใช้ได้ตามที่กำหนด** ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ประเทศไทยมีการบังคับใช้กฎหมายการแข่งขัน เช่น กฎหมายแข่งขันทางการค้าเมื่อปี ๒๕๔๒ เพื่อส่งเสริมให้มีการแข่งขันที่เป็นธรรมระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจและป้องกันการแทรกแซงโดยรัฐ หรือถูกเอาเปรียบจากผู้ประกอบการหรือธุรกิจอื่น เป็นต้น อย่างไรก็ตามกฎหมายการแข่งขันยังมีจุดอ่อนในหลายประการ เช่น กฎหมายเพื่อส่งเสริมการแข่งขันเสรียังไม่ยุติธรรมมากพอที่จะป้องกันความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน เช่น การไม่บังคับใช้กฎหมายนี้กับรัฐวิสาหกิจ ส่งผลให้รัฐวิสาหกิจหลายแห่งมี

อำนาจผู้ขาด และมีกฎหมายควบคุมนักลงทุนต่างชาติที่เข้มงวด ทำให้มีอิสระในการควบคุมบริษัทภายในประเทศไม่มาก ขาดกฎหมายเพื่อสนับสนุนการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของนักธุรกิจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐ กฎระเบียบ ที่ส่งผลกระทบต่อการค้าเงินอุดสาหกรรม ในขณะที่กฎหมายคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินยังไม่เข้มแข็ง ยิ่งไปกว่านั้น เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย ส่งผลให้ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานมีความล่าช้า เนื่องจากต้องใช้เวลาในการปรับความเข้าใจให้ตรงกัน

๓) **ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของภาครัฐยังต่ำ** มีผลทำให้ต้นทุนในการประกอบธุรกิจของภาคเอกชนเพิ่มขึ้น ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจาก WEF และ IMD พบว่า ระยะเวลาของการดำเนินการเพื่อเริ่มต้นดำเนินธุรกิจ และหน่วยงานด้านศุลกากรยังอำนวยความสะดวกในการส่งผ่านสินค้ายังอยู่ในอันดับต่ำและมีแนวโน้มแย่ลงและต้องได้รับการแก้ไขโดยเร็ว ผู้ประกอบการธุรกิจส่วนใหญ่ต้องเสียเวลาในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างไรก็ตามรัฐได้พยายามปรับปรุงแก้ไขให้การดำเนินงานของภาครัฐดีขึ้น แต่เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ประเทศไทยมีแนวโน้มแย่ลง และแย่กว่าประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย เป็นต้น

๔) **การทุจริตคอร์ปชั่นยังมีอยู่ในประเทศไทย** เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการแข่งขันทางธุรกิจ ปัญหาการทุจริตในการวางราชการถือว่าเป็นปัญหาที่สะสมมานาน และเป็นอุปสรรคต่อการประกอบการและการเจริญเติบโตของธุรกิจอย่างมาก เช่น ความโปร่งใสในการประมูลงานจากภาครัฐและการเปิดโอกาสให้ผู้ประมูลจากต่างประเทศได้มีสิทธิเข้ามาประมูลยังมีจำกัด ทั้งเป็นผลมาจากความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองยังต่ำ และความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง

สรุป ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีลักษณะเศรษฐกิจแบบเปิด มีการเข้ามาลงทุนของต่างชาติสูง ซึ่งทำให้เกิดการแข่งขันมากขึ้น และบังคับให้ธุรกิจไทยต้องมีการปรับปรุงประสิทธิภาพของตนมากขึ้น อย่างไรก็ตามบริบทของการแข่งขันของธุรกิจไทยยังคงมีประเด็นที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทยหลายประการ โดยปัจจัยเสริมที่ส่งเสริม ได้แก่ นโยบาย/มาตรการของรัฐบาลบางประเภทยังเป็นอุปสรรค เช่น โครงสร้างอัตราภาษีนำเข้าที่ไม่สอดคล้องกับระดับการพัฒนาของแต่ละอุตสาหกรรม การบังคับใช้กฎหมายแข่งขันยังมีคงมีปัญหา ซึ่งก่อให้เกิดภาวะการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐยังไม่มีประสิทธิภาพ และมีปัญหาการคอร์ปชั่นสูง ซึ่งส่งผลกระทบต่อต้นในการดำเนินกิจการของธุรกิจ

๖. ข้อเสนอแนะยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระยะยาว

เพื่อลดอุปสรรคของการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ จำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการปรับโครงสร้างการผลิตและการค้าให้สอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยอาศัยปัจจัยหลักที่สำคัญ ได้แก่ ทักษะและองค์ความรู้ของคน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การบริหารจัดการ และการยกระดับคุณภาพโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของกระบวนการผลิตและความคล่องตัวด้านการตลาด ซึ่งจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการสร้างและผลักดันการเพิ่มผลผลิตอย่างเป็นขบวนการในระดับชาติ การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ธุรกิจชุมชน รวมทั้งการปรับระบบการเจรจาการค้าและความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประเทศให้มีเอกภาพสร้างอำนาจต่อรอง และขยายศักยภาพการลงทุนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาค ควบคู่ไปกับการใช้ศักยภาพที่มีอยู่ด้านการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนา ซึ่งจะทำให้ภาคการผลิต การค้า และบริการของประเทศสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว โดยมีข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ดังนี้

๖.๑ **การพัฒนาเศรษฐกิจมหภาค** แม้ว่าเศรษฐกิจไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากปัญหาเศรษฐกิจการเงินโลกในช่วงปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒ แต่เศรษฐกิจไทยสามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็วตั้งแต่ครึ่งหลังของปี ๒๕๕๒ จากความแข็งแกร่งของปัจจัยพื้นฐานและการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคที่เหมาะสม ทำให้สามารถรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยรวมไว้ได้ โดยฐานะการคลังยังแข็งแกร่ง แต่ประเทศยังต้องเผชิญการชะลอตัวลงตามภาวะเศรษฐกิจโลก เนื่องจากปัญหาทางด้านการเงินการคลังในประเทศเศรษฐกิจหลัก ทำให้เศรษฐกิจโลกยังอยู่บนความเปราะบาง และการเคลื่อนย้ายเงินทุนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนมีความผันผวนสูงและการ

ดำเนินนโยบายการเงินมีความยากลำบากขึ้น และบทบาทของเงินสกุลดอลลาร์ สรอ. ในฐานะทุนสำรองระหว่างประเทศมีแนวโน้มลดลงรวมทั้งการพัฒนาของตลาดทุนไทยยังไม่สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก การเคลื่อนย้ายเงินทุนในระหว่างภูมิภาคต่างๆ ของโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อหาผลตอบแทนที่สูงกว่า ทำให้เงินทุนเคลื่อนย้ายมีแนวโน้มที่จะมีความผันผวนมากขึ้น ตลอดจนต้นทุนทางการเงินของสถาบันการเงินและภาคธุรกิจเอกชนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น จากกฎระเบียบทางการเงินที่เข้มงวดขึ้นภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจ นอกจากนี้การบริหารจัดการทางการเงินคลั่งมีข้อจำกัดมากขึ้น แม้จะมีการตั้งเป้าหมายให้งบประมาณสมดุลภายในปี ๒๕๕๙ แต่การงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่เป็นรายจ่ายประจำปีเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นเพื่อเป็นฐานรากที่มั่นคง มีประสิทธิภาพ/ประสิทธิภาพ และมีความยืดหยุ่นเพื่อรองรับความผันผวนจากวิกฤติและผลกระทบจากปัจจัยภายนอก ต้องมีการดำเนินยุทธศาสตร์เศรษฐกิจมหภาคที่เหมาะสมดังนี้

๖.๑.๑ การบริหารจัดการด้านการเงิน โดย รักษาเสถียรภาพของราคาควบคุมไปกับการรักษาเสถียรภาพของระบบการเงินโดยรวม (Financial Stability) และสร้างความสมดุลระหว่างตลาดเงินและตลาดทุน เพื่อลดความเสี่ยงจากการเคลื่อนย้ายเงินทุน รวมทั้งปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน ให้รองรับบรรยากาศของการแข่งขัน คัดกรองผู้บริโภค และป้องกันความเสี่ยง ตลอดจนพัฒนาระบบสัญญาณเตือนภัยให้ครอบคลุมความเสี่ยงทุกรูปแบบ ทั้งความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจ การเงิน การคลัง ยิ่งไปกว่านั้นต้องมีระบบบริหารจัดการเงินทุนจากต่างประเทศที่มีประสิทธิภาพ และเพิ่มบทบาทของอาเซียนในระบบเศรษฐกิจการเงินโลก เพื่อให้ประเทศในกลุ่มอาเซียนสามารถปรับตัวรับกับบริบททางการเงินใหม่

๖.๑.๒ บริหารจัดการด้านการคลัง เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดย ปรับระบบการจัดเก็บรายได้ของประเทศ โดยปรับโครงสร้างภาษีให้มีประสิทธิภาพ และเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรและการบริหารงบประมาณ รวมทั้งพิจารณาความเสี่ยงทางการคลังและนำรายงานความเสี่ยงทางการคลังมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารเงินนอกงบประมาณและกองทุนนอกงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ต้องพัฒนารัฐวิสาหกิจให้มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการคลังของภาคองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

๖.๑.๓ พัฒนาตลาดเงินและตลาดทุน ให้เป็นแหล่งเงินทุนและเป็นช่องทางการออมเงินของประชาชน โดยพัฒนาระบบสถาบันการเงินให้มีเสถียรภาพ ประสิทธิภาพ และ ลดต้นทุน ด้วยการสนับสนุนการให้บริการการเงินอิเล็กทรอนิกส์ พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและระบบรักษาความปลอดภัย พัฒนาศูนย์กลางในการการเงิน และปฏิรูประบบกำกับดูแลและพัฒนาระบบบริหารความเสี่ยงของสถาบันการเงินให้เข้มงวดและครอบคลุม (Macro Prudential) ตลอดจนส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้าถึงแหล่งเงินทุนอย่างเท่าเทียม โดยให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐเข้ามาเติมช่องว่างการให้บริการของสถาบันการเงินเอกชน แก่กลุ่มผู้ประกอบการอิสระรายย่อย วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และกลุ่มผู้มีรายได้น้อย สนับสนุนการประกอบธุรกิจร่วมลงทุน แฝดต่อโรงและสี่สี่ ซึ่ง ตลอดจนสนับสนุนและพัฒนาขีดความสามารถในการดำเนินงานขององค์กรการเงินชุมชนและสหกรณ์ทุกระดับ ให้เป็นแหล่งทุนและกลไกในการปลูกฝังนิสัยการออม และพัฒนาความรู้พื้นฐานทางการเงิน (Financial Literacy) ให้กับประชาชน เพื่อสร้างวินัยทางการเงิน และการบริหารความเสี่ยงในเชิงธุรกิจ และเพิ่มความรู้ความเข้าใจต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจการเงินโลก

๖.๒ ประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทย โดยการใช้อองค์ความรู้ นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ ในการปรับกระบวนการผลิตและวิธีการผลิต รวมทั้งสร้างผลผลิตเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน โดย

๖.๒.๑ สร้างมูลค่าเพิ่มภาคเกษตร โดย ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตการเกษตร การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรในรูปแบบต่างๆ ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาระบบงานวิจัยและบุคลากรวิจัยทางการเกษตรและเกษตรแปรรูป พร้อมทั้งสนับสนุนการผลิตเครื่องมือและเครื่องจักรกลทางการเกษตรที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนการผลิตและยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ ให้ตรงกับ

ความต้องการของตลาดผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้เพิ่มขีดความสามารถ ทักษะของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ให้มีขีดความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการได้ สามารถตัดสินใจและวางแผนการผลิตเชื่อมโยงกับการตลาด การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ มีการใช้ระบบข้อมูลข่าวสารด้านการผลิต ราคาสินค้า และการตลาด เป็นเครื่องมือในการทำธุรกิจ รวมทั้งการแปรรูปสินค้าและการตลาด โดยใช้หลักสหกรณ์

๖.๒.๒ **ผลิตและพัฒนาบุคลากรในภาคอุตสาหกรรมและบริการ** เพื่อให้ทันกับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิต และโครงสร้างของตลาดแรงงาน โดย ๑) **พัฒนากลไกและสร้างเครือข่ายความร่วมมือให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันฝึกอบรม สถาบันเฉพาะทาง และสถานประกอบการในภาคการผลิตต่างๆ** ๒) **สนับสนุนให้สถาบันเฉพาะทางมีความเข้มแข็ง** สามารถเป็นศูนย์กลางการให้บริการแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมสนับสนุนและอุตสาหกรรมวิศวกรรม ทั้งในด้านประสิทธิภาพการผลิต การพัฒนาบุคลากร เทคโนโลยี การตลาด รวมทั้งคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐาน โดยการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารองค์กรทั้งด้านบุคลากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ๓) **ส่งเสริมและพัฒนาระบบคุณภาพของประเทศ** เพื่อให้เป็นกลไกส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ อาทิ ระบบมาตรฐานการผลิต ระบบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ระบบทดสอบผลิตภัณฑ์ และระบบรับรองระบบงานให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติและสามารถรองรับความต้องการของภาคการผลิต

๖.๒.๓ **ส่งเสริมการค้าบริการที่มีศักยภาพเพื่อสร้างงาน กระจายรายได้ และหารายได้จากเงินตราต่างประเทศ** โดย ๑) **พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศ** โดยสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับศักยภาพเชิงวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ๒) **ปรับปรุงคุณภาพด้านการบริการและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมให้ได้มาตรฐานและเพียงพอ** โดยให้ความสำคัญต่อการเพิ่มและกวดขันมาตรฐานด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาการหลอกลวงเอาเปรียบนักท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ๓) **ส่งเสริมบทบาทชุมชนและองค์กรชุมชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างครบวงจร** ๔) **เน้นส่งเสริมกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวที่มีระยะพักนาน และนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพจากต่างประเทศ** โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวกลุ่มการประชุม การจัดงานนิทรรศการนานาชาติ การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล รวมทั้งให้มีศูนย์ประชุม และศูนย์แสดงสินค้านานาชาติในเมืองหลักที่มีศักยภาพขึ้นมารองรับ

๖.๒.๔ **พัฒนาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ เพื่อเป็นแหล่งสร้างและกระจายรายได้ใหม่ที่สำคัญ** โดย ๑) **สนับสนุนบริการรักษาพยาบาลและส่งเสริมสุขภาพสำหรับชาวต่างประเทศ** โดยจัดให้มีองค์กรทำหน้าที่ควบคุมดูแล กำหนดมาตรฐานรองรับคุณภาพบริการของโรงพยาบาลและสถานพยาบาลของเอกชน และพัฒนาคุณภาพบริการด้านการรักษาพยาบาลและส่งเสริมสุขภาพของไทยให้ทันสมัย ๒) **สนับสนุนธุรกิจด้านภัตตาคารและร้านอาหาร** โดยให้มีมาตรการจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ผู้ประกอบการภัตตาคารและร้านอาหารทั้งในประเทศและต่างประเทศ หันมาควบคุมดูแลมาตรฐานและสุขอนามัยของตนเองให้มากขึ้น ๓) **ส่งเสริมบริการด้านการศึกษาของประเทศให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ** โดยปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้ออำนวยต่อการเดินทางเข้ามาศึกษาและฝึกอบรมในประเทศ ๔) **ส่งเสริมการออกแบบทางสถาปัตยกรรม วิศวกรรม และงานออกแบบอื่นๆ** รวมทั้งสนับสนุนการออกไปรับงานธุรกิจก่อสร้างในต่างประเทศ

๖.๒.๕ **เสริมสร้างประสิทธิภาพด้านการตลาดและการกระจายผลผลิตไปสู่ตลาด และเตรียมความพร้อมเพื่อแสวงโอกาสจากการค้าเสรี** โดย ๑) **ปรับปรุงตลาดสินค้าทุกระดับให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก** เพื่อเพิ่มมูลค่าและลดต้นทุนการผลิตอย่างเพียงพอ ให้สามารถสร้างกลไกเชื่อมโยงระหว่างตลาดท้องถิ่น ตลาดกลางสินค้าเกษตรในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ ๒) **กระจายตลาดสินค้าส่งออกไทยที่มีศักยภาพสูงให้กว้างขวาง** เพื่อลดผลกระทบจากการพึ่งพิงตลาดหลัก โดยส่งเสริมภาคเอกชนในการขยายสู่ทางการตลาดของสินค้าไทยร่วมกับกลุ่มเศรษฐกิจและประเทศต่างๆ ทั้งระดับทวีปและพหุภาคี และพัฒนาสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าของตนเอง ๓) **ส่งเสริมการใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในการจัดหาและเป็นช่องทางการตลาดในการกระจายสินค้า และส่งเสริมให้**

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทในการใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ๔) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ โดยความร่วมมือภาครัฐและเอกชน ให้สามารถให้บริการข้อมูลแก่กลไกที่เกี่ยวข้อง ๕) ทบทวน ปรับปรุงกฎระเบียบและกฎหมายให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านการค้าและการลงทุน และการนำกฎหมายที่จำเป็นมาใช้ รวมทั้งพัฒนาสถาบันและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้กฎหมายสามารถบังคับใช้และส่งผลต่อการสร้างความสมดุลของการเปิดรับกระแสเศรษฐกิจโลกและการคุ้มครองภาคการผลิตและผู้บริโภคภายในประเทศ

๖.๓ เพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับคุณภาพโครงสร้างพื้นฐาน และระบบโลจิสติกส์ เพื่อสนับสนุนการเพิ่มมูลค่าของภาคการผลิตและบริการ และลดภาระการลงทุนของภาครัฐ โดย

๖.๓.๑ พัฒนาให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการขนส่ง (Modal - Shift) ไปสู่การขนส่งในรูปแบบอื่น ๆ ที่มีต้นทุนการขนส่งต่อหน่วยต่ำและมีการใช้พลังงานที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าการขนส่งทางถนน ตลอดจนพัฒนาให้เกิดการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ (Multi-modal Transport) ที่เชื่อมโยงการขนส่งทางถนน ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศในลักษณะบูรณาการ และสามารถรองรับปริมาณความต้องการขนส่งสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งด้านความเร็ว ความปลอดภัย และความตรงต่อเวลา รวมทั้งพัฒนาระบบเครือข่ายการรวบรวมและกระจายสินค้าที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดต้นทุนระบบโลจิสติกส์ของประเทศในภาพรวม

๖.๓.๒ ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการและพัฒนาบุคลากรโลจิสติกส์ โดยพัฒนาระบบเครือข่ายและการบริหารเครือข่ายธุรกิจของภาคบริการขนส่งและโลจิสติกส์ตลอดห่วงโซ่อุปทาน และปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการผลิตบุคลากรด้านโลจิสติกส์ที่มีความเป็นมืออาชีพ ตลอดจนยกระดับประสิทธิภาพกระบวนการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการขนส่งสินค้าผ่านแดนและข้ามแดน เช่น การพัฒนาระบบ National Single Window เป็นต้น

๖.๓.๔ พัฒนาระบบขนส่งมวลชนสาธารณะทางราง โดยปรับปรุงโครงข่ายทางรถไฟที่มีอยู่ในปัจจุบันให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ขยายโครงข่ายระบบรางให้มีความครอบคลุมพื้นที่บริการเพิ่มขึ้นทั้งการก่อสร้างโครงข่ายระบบรถไฟทางส่งมวลชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และการพัฒนาระบบรถไฟความเร็วสูงเพื่อกระจายความเจริญไปสู่เมืองต่างๆ ในภูมิภาค รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเดินทางจากระบบขนส่งส่วนบุคคลเป็นระบบขนส่งสาธารณะอย่างเป็นรูปธรรม

๖.๓.๕ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่ทันสมัย โดยพัฒนาโครงข่ายโทรคมนาคมเพื่อให้บริการสื่อสารข้อมูลความเร็วสูง หรือบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Broadband Internet) ให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ บนพื้นฐานของการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการที่เท่าเทียมกัน และเอื้อต่อการพัฒนาฐานความรู้ของประชาชน รวมทั้งสนับสนุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม เพื่อสนับสนุนการพัฒนาโลจิสติกส์ของประเทศ

๖.๔ การพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ ให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคผลิตที่แท้จริง (Real Sectors) โดยเฉพาะทักษะด้านภาษา รวมทั้งสร้างโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดย

๖.๔.๑ พัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง โดย

๑) **พัฒนาเด็กไทยให้มีคุณภาพ** เพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจและสังคม โดยเตรียมความพร้อมของพ่อแม่และผู้ดูแลในการเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสม และส่งเสริมให้เด็กวัยเรียนมีความรู้ทางวิชาการ และสติปัญญาทางอารมณ์ที่เข้มแข็งสามารถศึกษาหาความรู้และต่อยอดองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ในขณะเดียวกันต้องพัฒนาครูผู้สอนให้มีวุฒิตรงตามวิชาที่สอน มีระบบ กระบวนการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพ สามารถดึงดูดคนเก่งและดี มีจิตวิญญาณความเป็นครู

๒) **พัฒนาทักษะกำลังแรงงานให้มีความรู้และสมรรถนะที่สอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตและบริการบนฐานความรู้และเศรษฐกิจสร้างสรรค์** โดยพัฒนากำลังแรงงานในภาคเกษตร โดยจัดระบบการศึกษาเพื่อสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถด้านการเกษตรที่ใช้ความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างครบวงจร เพื่อให้ภาคการเกษตรเป็นฐานการผลิตที่มั่นคงของประเทศ ๒) ผลิตและพัฒนาากำลังแรงงานระดับกลาง โดยเน้นการจัดการเรียน การสอนตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา การยกระดับคุณภาพมาตรฐาน

อาชีวศึกษาให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการประกอบอาชีพที่เชื่อมโยงกับกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย และสอดคล้องกับ ความเชี่ยวชาญของสถานศึกษา รวมทั้งสร้างเครือข่ายการผลิตและพัฒนากำลังคนกับภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะสถาน ประกอบการ ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้นานาชาติ

๓) **พัฒนานักให้มีการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี** ตั้งแต่ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษาฐานวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และระดับอุดมศึกษา รวมทั้งสนับสนุนการผลิตและพัฒนานักวิจัย ผู้สร้างและพัฒนานวัตกรรมในสาขาต่างๆ ตลอดจนต่อยอดสู่การสร้างสรรค่นวัตกรรมระดับสูงที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่กับภูมิปัญญาวัฒนธรรมไทย ส่งเสริมธุรกิจสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของสินค้าและบริการที่สามารถใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรือเชิงสังคม

๔) **ส่งเสริมการจัดทำมาตรฐานอาชีพและจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ** เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะและความเชี่ยวชาญที่ตรงตามความต้องการของภาคการผลิตและบริการ และมีความก้าวหน้าในสายอาชีพของตนได้ รวมทั้งสนับสนุนการเตรียมความพร้อมรองรับการเปิดเสรีด้านแรงงานภายใต้กรอบความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเร่งเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้มีการนำคุณวุฒิวิชาชีพไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม

๕) **เตรียมความพร้อมคนไทยในการรับประโยชน์ที่จะเข้ามาพร้อมกับการเข้าออกของแรงงานอย่างเสรี** สร้างโอกาสและเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการออกไปทำงานต่างประเทศ ยกระดับทักษะด้านอาชีพและทักษะด้านภาษา

๖.๔.๒ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างโอกาสการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และองค์ความรู้ที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ใหม่ โดย

๑) **สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้** ด้วยการสร้างนิสัยใฝ่รู้และรักการอ่านตั้งแต่วัยเด็ก ควบคู่กับการส่งเสริมให้องค์กรและสื่อทุกประเภทเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย

๒) **สร้างปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต** โดยเสริมสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาในระดับท้องถิ่น ชุมชน และประเทศ โดยพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนในรูปแบบที่หลากหลายสอดคล้องกับภูมิสังคม และพัฒนาและยกระดับศูนย์ความเป็นเลิศด้านต่างๆ ส่งภูมิภาคและชุมชน ๒) เปิดโอกาสให้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ทั่วไป และให้มีการบริหารจัดการพื้นที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ให้ประชาชนเข้าถึงอย่างสะดวกและใช้บริการได้เต็มศักยภาพ มีการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้สมัยใหม่ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้ ตลอดจนพัฒนาองค์ความรู้ของท้องถิ่นทั้งจากผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน และจัดให้มีการจัดการองค์ความรู้ในชุมชนอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พัฒนาทักษะด้านภาษาและเทคโนโลยีให้เอื้อต่อการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ตลอดจนเนื้อหาสาระที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง

๖.๕ พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยเน้นการยกระดับความสามารถของภาคธุรกิจเอกชนให้สามารถพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพขององค์กร โดยเริ่มจากการเรียนรู้ที่จะเลียนแบบดัดแปลง และพัฒนาเทคโนโลยี จนก้าวไปสู่การเป็นผู้นำในการสร้างเทคโนโลยีได้ในที่สุด ดังนั้นยุทธศาสตร์ด้านนี้จะแบ่งเป็น ๒ ส่วนคือ

๖.๕.๑ การเสริมสร้างความสามารถของภาคเอกชนให้พัฒนาผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการผลิต โดยสร้างสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เอื้อต่อการปรับปรุงและยกระดับผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตด้วยการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ โดย

๑) **เพิ่มมาตรการจูงใจ** เพื่อกระตุ้นให้ภาคเอกชนและนักลงทุนต่างชาติลงทุนวิจัยและพัฒนามากขึ้น โดยเฉพาะโครงการลงทุนวิจัยและพัฒนาขนาดใหญ่ในสาขาที่เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศ

๒) **รณรงค์ให้ประชาชนมีความพึงพอใจในการเลือกซื้อสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ**

๓) สนับสนุนให้เกิดความเชื่อมโยงและความร่วมมือทางการวิจัยและพัฒนา ในรูปแบบ เครือข่ายวิจัยระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย ภาคการผลิตและชุมชน เครือข่ายวิสาหกิจต่างๆ และสมาคมและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๔) จัดเตรียมกำลังคนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่เหมาะสมและหาง่าย

๕) สนับสนุนให้ซัพพลายเออร์ในประเทศยกระดับสู่ความชำนาญทางเทคโนโลยีที่มีความซับซ้อนมากขึ้น (Technological Sophistication) รวมทั้งมีมาตรการดูดซับเทคโนโลยีจากการลงทุนตรงจากต่างประเทศ

๖.๕.๒ ปรับบทบาทของหน่วยงานวิจัยภาครัฐ โดย

๑) จัดระบบบริหารจัดการวิจัยให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงานประเภทต่างๆ ด้วยการพัฒนาสถาบันวิจัยของรัฐให้เป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศเฉพาะทางในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตและบริการ ซึ่งจะต้องมีผลงานวิจัยที่เชื่อมโยงใกล้ชิดกับภาคการผลิตและบริการในลักษณะผู้มีบทบาทสำคัญด้านเทคโนโลยีเครือข่ายวิสาหกิจ (Innovation Cluster) เพื่อมุ่งเน้นส่งเสริมงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เพิ่มมากขึ้น

๒) ส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาที่มีการสอนในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีผลิตบุคลากรที่มีความสามารถตรงตามความต้องการของภาคการผลิตและบริการ โดยปรับปรุงหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น รวดเร็ว พร้อมไปกับการค้นคว้าวิจัยความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ เสมอ เพื่อที่จะเป็นพื้นฐานสำหรับการนำไปพัฒนาต่อยอดของภาคธุรกิจเอกชน

๓) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมให้ทั่วถึงและเพียงพอ โดย เร่งพัฒนาอุทยานวิทยาศาสตร์ ศูนย์ความเป็นเลิศ ศูนย์บ่มเพาะ สถาบันวิจัยและพัฒนา สถาบันวิจัยเฉพาะทางในสาขาวิทยาศาสตร์ และศูนย์บริการวิเคราะห์ทดสอบให้มีปริมาณเพียงพอและมีคุณภาพที่สอดคล้องกับความต้องการ ในลักษณะของความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเสริมให้นักลงทุนทั้งในและต่างประเทศจัดตั้งศูนย์วิจัยในประเทศไทย

๔) ส่งเสริมให้ภาคเอกชนสามารถเข้าถึงข้อมูลด้านเทคโนโลยีได้โดยสะดวก รวมทั้งพัฒนาและปรับปรุงกลไกการให้บริการคำปรึกษาทางเทคโนโลยีแก่ธุรกิจเอกชน และปรับปรุงการจัดทำฐานข้อมูลให้มีความเชื่อมโยงกัน มีดัชนีชี้วัดที่ทันสมัยและครบถ้วนสอดคล้องตามมาตรฐานสากล และกำหนดตัวชี้วัดด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากการให้สิทธิประโยชน์แก่บริษัทลงทุนข้ามชาติที่ชัดเจน รวมถึงส่งเสริมให้มีระบบมาตรฐานและการรับรองคุณภาพที่มีความเชื่อมโยงและมีบูรณาการ

๖.๖ การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ ทั้งภาครัฐและเอกชน ปัจจุบันการบริหารภาครัฐอ่อนแอ ไม่สามารถขับเคลื่อนการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การบังคับใช้กฎหมายไม่จริงจัง การดำเนินงานไม่โปร่งใส เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบ ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยรวม ดังนั้นเพื่อมุ่งเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคมอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับลดปัญหาดังกล่าว รัฐต้องดำเนินแนวทางดังนี้

๖.๖.๑ เสริมสร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้าง กลไก และกระบวนการบริหารจัดการประเทศ
บนหลักธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย ที่ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคปัจเจกชน และครอบครัว มีส่วนร่วมฉีกพลังขับเคลื่อนการพัฒนาและการบริหารจัดการสังคมไทย ให้มีการสร้างความโปร่งใสของกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งจะทำให้การทุจริตประพฤติมิชอบกระทำได้อย่างมีความรับผิดชอบตรวจสอบได้ และรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจ รวมทั้งมีกฎหมายที่ดี กำหนดความสัมพันธ์ของทุกภาคส่วนที่ยุติธรรมชัดเจน และสร้าง “สิทธิ” และการยอมรับในส่วนของแต่ละภาคส่วนในสังคม

๖.๖.๒ บริหารจัดการภาครัฐ โดยลดขนาดของภาครัฐให้เล็กกระทัดรัดและมีประสิทธิภาพ โดยปรับบทบาทภารกิจจากเดิมที่ใช้อำนาจควบคุมและสั่งการมาเป็นการกำกับดูแลและสนับสนุนบทบาทของภาคประชาชนและภาคธุรกิจเอกชนให้มีการดำเนินการร่วมกันในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนา

๖.๖.๓ ลดบทบาทและอำนาจของส่วนราชการในส่วนกลางลง โดยเพิ่มบทบาท มอบอำนาจและกระจายอำนาจการตัดสินใจและดำเนินการให้แก่ส่วนราชการในพื้นที่ คือ ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

๖.๖.๔ ปรับกลไกและกฎหมายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรของประเทศให้สนับสนุน

การพัฒนาในระดับพื้นที่และชุมชนท้องถิ่น ให้จังหวัดสามารถตั้งและบริหารจัดการทรัพยากรโดยตรงเองได้ เพื่อนำมาพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับ “ภูมิสังคม” และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นและความต้องการของประชาชน

๖.๖.๕ ปฏิรูปภาคธุรกิจเอกชนให้โปร่งใสและถูกต้องเป็นธรรมยิ่งขึ้น โดยลดการผูกขาด แรงการแข่งขันที่เป็นธรรมและคุ้มครองผู้บริโภค พร้อมกับเร่งสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาสังคมและภาคประชาชน และเพิ่มการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการประเทศให้เกิดการคานอำนาจภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน รวมตลอดทั้งเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย ให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในสังคมไทย
